

Година XXVI

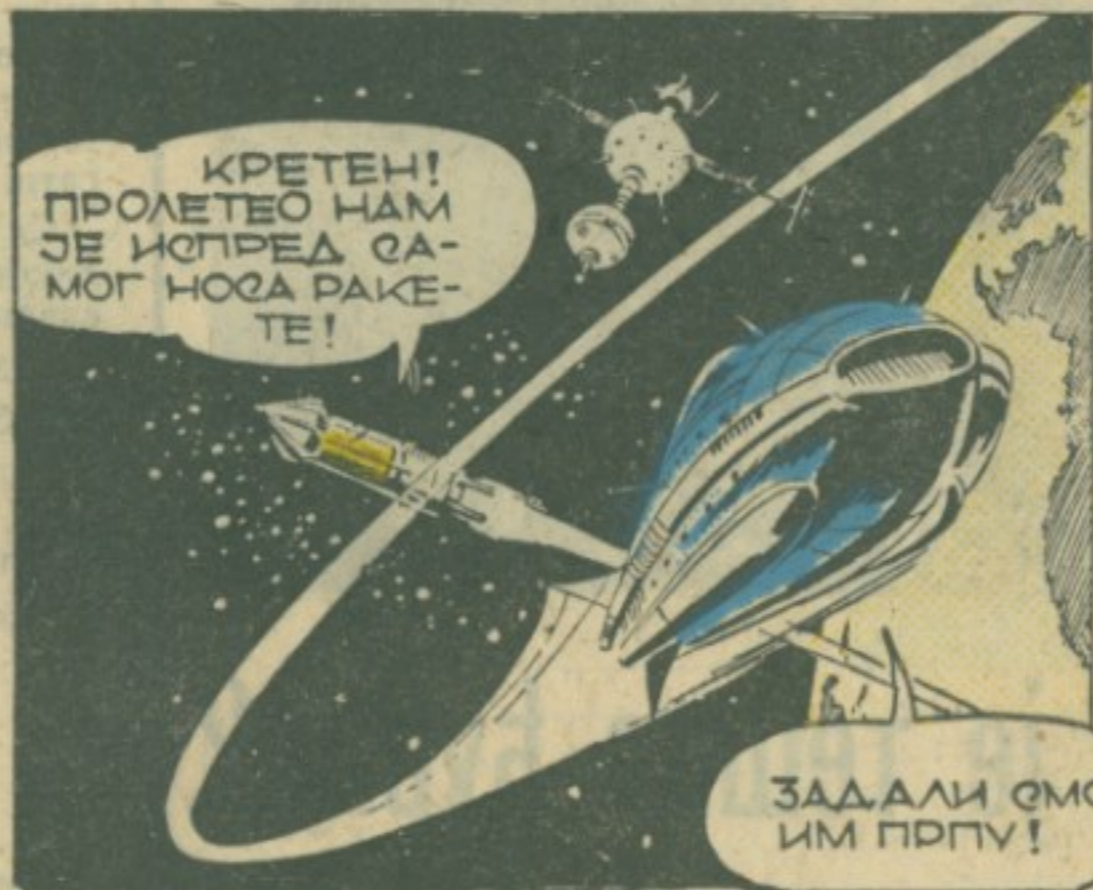
Број 722

30. октобар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРЕТЕН!
ПРОЛЕТЕО НАМ
ЈЕ ИСПРЕД СА-
МОГ НОСА РАКЕ-
ТЕ!

ЗАДАЛИ СМО
ИМ ПРПУ!

И ОН СЕ
СПУСТИО НА
ТВ САТЕЛИТ!

ЈАСНО! ПОЗ-
НАЈЕМ ТАЈ
БРОД! ПРИПАДА
АЈУ МАКОРИЗУ!

ШТА ЛИ
ТА ВАРАЛИ-
ЦА РАДИ У
ТВ ГРАДУ?

МОЖДА
СНИМА
НЕКУ ЕМИ-
СИЈУ!

ХЕЈ!
СЛЕПИ ПУТ-
НИЦИ!

СЛЕПИ
ПУТНИЦИ!
ОНИ СУ ПО-
КВАРИЛИ
НАШЕ ТВ
КАМЕРЕ!

ШТА?

ЈЕДАН ОД ЊИХ
МИ ЈЕ ПОЗНАТ!
РАЗУМЕ СЕ...

ОБУДА
РОБЕ И
БЕЖЕ!

ЛОПОВИ!
УКРАШЕ
МИ МОЈ
ЛЕТЕКИ
ТАЊИР!

ДА ИХ
РАЗНЕ-
СЕМ,
АЈЕ?

ГАЗДА!
ОД ЛЕТЕКЕ
ВАШИМ
ЛЕТЕКИМ
ТАЊИРОМ!

СПУСТИ ТАЈ
РАЗОРНИ
ПИШТОЛ!
НЕ
ОВДЕ!

ЗАТВОРИТЕ
ЗАШТИТНИ
ОМОТАЧ!

ТАЧНО,
ГАЗДА!

ПРОПАЛИ
СМО, ВАЛДО!

ГЛУПО-
СТИ, РОБЕ!
ПРОВУКИ
КУ СЕ!

СТАНИ,
ВАЛДО! НЕ-
КЕМО УСПЕ-
ТИ ДА ПРО-
БЕМО!

МНОГО ТИ ЗНАШ,
РОБЕ! МОЈ МОЗАК
РОБОТА АНАЛИЗИ-
РАО ЈЕ КОНТРОЛНУ
ТАБЛУ...

МАЛО
КЕМО СЕ
ИСКОСИТИ
И... ПРОВУ-
КИ!

УХ!
ИЗДУВНЕ
ЦЕВИ СУ
ЗГЊЕЧЕНЕ!

ТРАЖИМ ОД ВАС ОДШТЕ-
ТУ ОД МИЛИОН ДОЛАРА!
ТИ ЛОПОВИ СУ ОД
ВАШЕГ БРОДА!

АЛИ... ТО СУ
СЛЕПИ ПУТНИЦИ...
НИСУ ИЗ НАШЕ
ПОСАДЕ!

722

4/1

КРОЗ ВЕКОВЕ

ОМИЉЕНИ БРОЈ

Карло IV, цар „Светог римског царства“ изузетно је волео цифру четири — можда због тога што је и сам био „четврти“.

Карло је имао четири престонице и у свакој од њих заседао је један од четири велика кнеза. Живео је у четири дворца заузимајући у њима по четири собе. У свакој његовој соби била су по четири прозора, четвора врата и четири свећњака.

У свечаним приликама цар је стављао себи на главу четвороугаону круну начињену од латине четири метала. Своје царство Карло је поделио на четири дела, а војску на четири корпуса.

Возно се у кочијама које су вукла четири коња, носио одело из четири боје и говорио четири језика. Јео је четири пута на дан. Сваки обед састојао му се од четири јела која је заливао са четири врсте вина.

Карло IV женио се четири пута и имао је четворо деце.

Када је умирао крај његове постеле налазила су се четири лекара и четири свештеника од којих је сваки пишао једно од његова четири завештања на једном од четири језика којима се цар служио.

Умро је у четири часа, 29. новембра 1378. године.

ДРВЕНИ ПЕТАО

На дому породице Ђипико у Трогиру налази се као украс још од 1571. године један дрвени петас. Петас је првобитно био причамена украсна фигура на једном турском ратном броду. У чувеној поморској бици код Лепанта један предак Ђипикових заробио је овај турски брод а као једини ратни трофеј задржао је — дрвеног петла.

У ОВОМ БРОЈУ:

КАД ВЕРДАП БУДЕ ЗАЈАЖЕН
ШАХ
СПОРТ
ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА
ШКОЛА ПРЕ 3.700 ГОДИНА
У ГРАДОВИМА МРАВА
ГЕРИЦИ НА ПАЦИФИКУ
КАКО ЈЕ ИЗМИШЉЕН БУМЕРАНГ
ПРОЈЕКТИ МИНУЛОГ ВЕКА
КОЛИКО ИМАТЕ ПРЕДАКА
УТАКМИЦА ВИОЛИНА

Кроз нашу земљу

БЛЕДСКО ЈЕЗЕРО

БЛЕДСКО језеро је постало крајем леденог доба, у удубљењу које се образовало на месту где се отапао крај (чело) великог ледника и таложиле моренске наслаге. Лежи на 475 метара надморске висине. Дугачко је 2.130 метара, а широко 1.032 метра. Средња му је дубина 22 м, а највећа 30,6 м. Површина Бледског језера износи само 1,45 км². Ниво језера има годишње незнатно колебање — само 58 сантиметара (то је најмање колебање језерског нивоа у нашој земљи). Пошто нема већих притока, које би освежавале језерску воду, у њеним дубљим слојевима нема кисеоника, већ сумпор-водоника који прети уништењем живог

света у језеру. Због тога је неопходно „лечење“ Бледског језера. Први покушаји нису дали очекиване резултате. Вода Бледског језера је лепа погодна за купање. Њена температура је у јуну 19,7°, у јулу 21,7°, у августу 21,9° а у септембру 19,2° Ц. Језеро зими под леденим покривачем који траје просечно 63 дана. Максимална дебелина леда износи 40 см, што омогућава зимске спортове на леду. У том погледу Бледско језеро је већ постало познато и изван граница наше земље. По броју посетилаца — око 87 хиљада у 1964. години — Бледско језеро је на првом месту међу туристички значајним језерима у Југославији.

Колико је тешка ћурка?

— Ћурка је велика и тешка домаћа птица — одговори бете. — Може да има пет-шест килограма, а и више ако се храни као што треба. А шта бисте рекли за „птичицу“ тешку преко тридесет килограма? Овакву врсту ћур

ки, чија је просечна тежина 32 килограма, одгајили су на живинарској фарми Мак Перинг у Сједињеним Америчким Државама. Међутим, ћурке-цинови имају један недостатак... своју величину. У Америци, као и у многим другим државама, обичај је да се ћурке износе на сто целе. А која то породица може да испече и поједе ћурку тешку преко тридесет килограма? Излаз је ипак нађен: биће остављени да достигну пун узраст само примерци одређени за расплођавање, док ће остале ћурке завршити живот чим достигну тежину од 6 до 15 килограма.

НАЈЗАД СПАСЕН

Антонио Јерара пошао је да свој нови чамац од пластичне масе дуг 5 метара, јачине 25 КС испроба у водама Месине. На десет миља од обале упао је у јаго сабљарки. Највећа риба, изазвана можда сјајном белином чамца, забрала је испод воде своју „бодеж“ у бок чамца. За трен ока он се напунио водом и потонуо. Јерара је имао само толико времена да зграби једно гумено јастуче. Држећи се за њега, провео је на пучини пуних 48 сати.

Са копна су послати хеликоптери и чамци за спасавање да га пронађу. Узалуд. Кад је већ била изгубљена свака нада ра-

дио је јавио да је страдао ника прихватио један либански теретни брод.

СПАЈАЛИЦЕ У СВЕЛОСТИ СТАТИСТИКЕ

Идући трагом 100.000 канцеларских спајалица завршило је немачки статистичар

ри утврдили су да је тек свака пета спајалица употребљена за оно чему је намењена. Судбина осталих била је различита: 15.842 послужиле су за чишћење слова на писаћим машинама; 5434 уместо чачкалица за зубе; 5309 за чишћење ноштију; 3196 за чишћење лула; 19.413 биле су улог при игрању карата у канцеларији и нестале су; 7212 присвојиле су жене за „ридржавање чарапа; 14.163 искривљене су у разне смешне фигуре приликом разговора телефоном или непосредно; са 2431 олабављени су завртњи. Остале попадале на под, почињене и бачене у смеће.

НАЈНЕОБИЧНИЈА ПРЕСУДА У ИСТОРИЈИ
Римски конзул Калпурнијус Пизон осудио је на смрт једног возника због тога што је убио свог друга — али га целат није погубио јер се у последњем тренутку „убијени“ појавио жив и здрав!
Пизон је тада осудио на смрт оба возника и целата — првог јер је већ био осуђен, другог што је био одговоран за смрт првог, а целата што није извршио његово наређење!
(7. ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ)

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

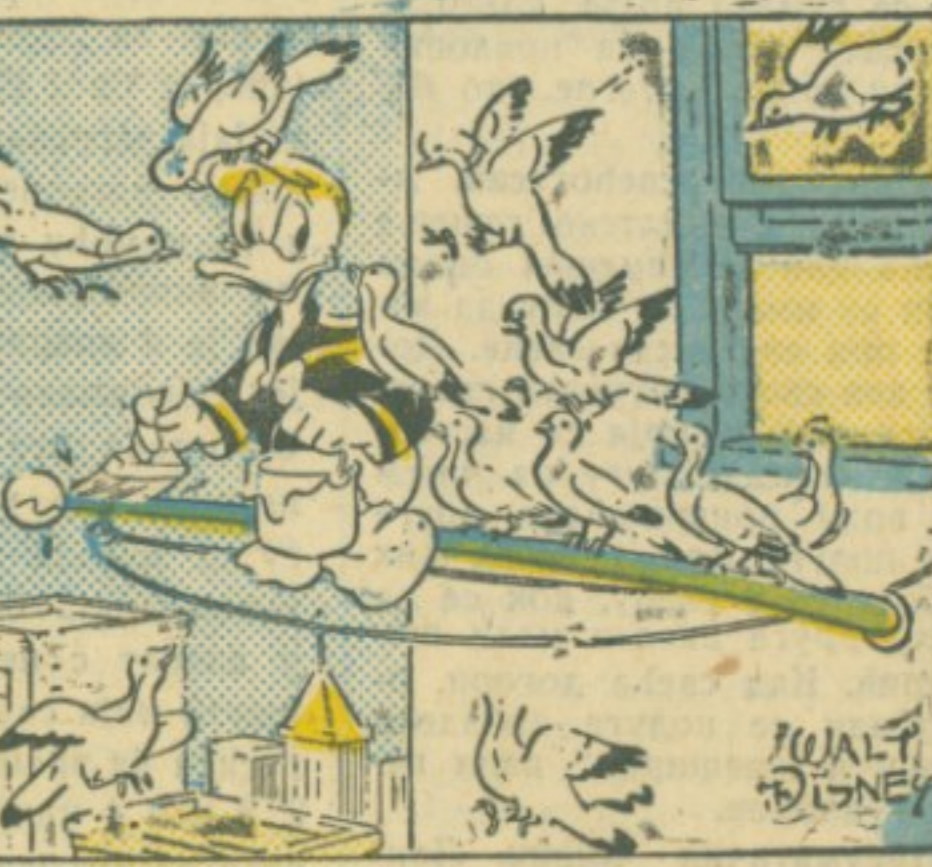
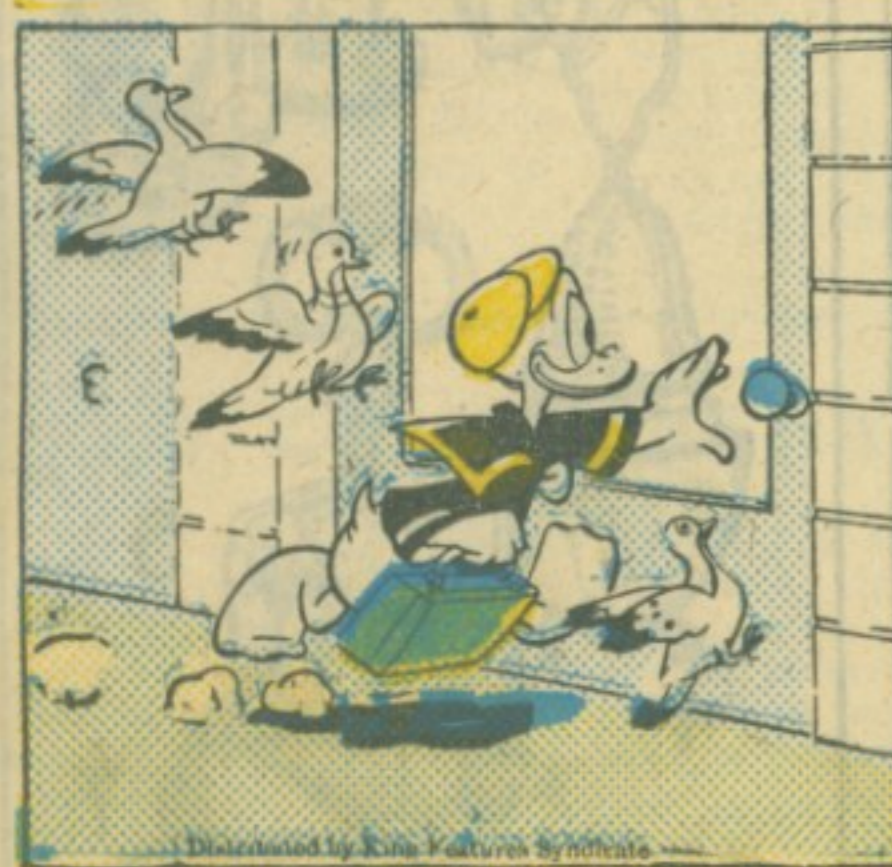
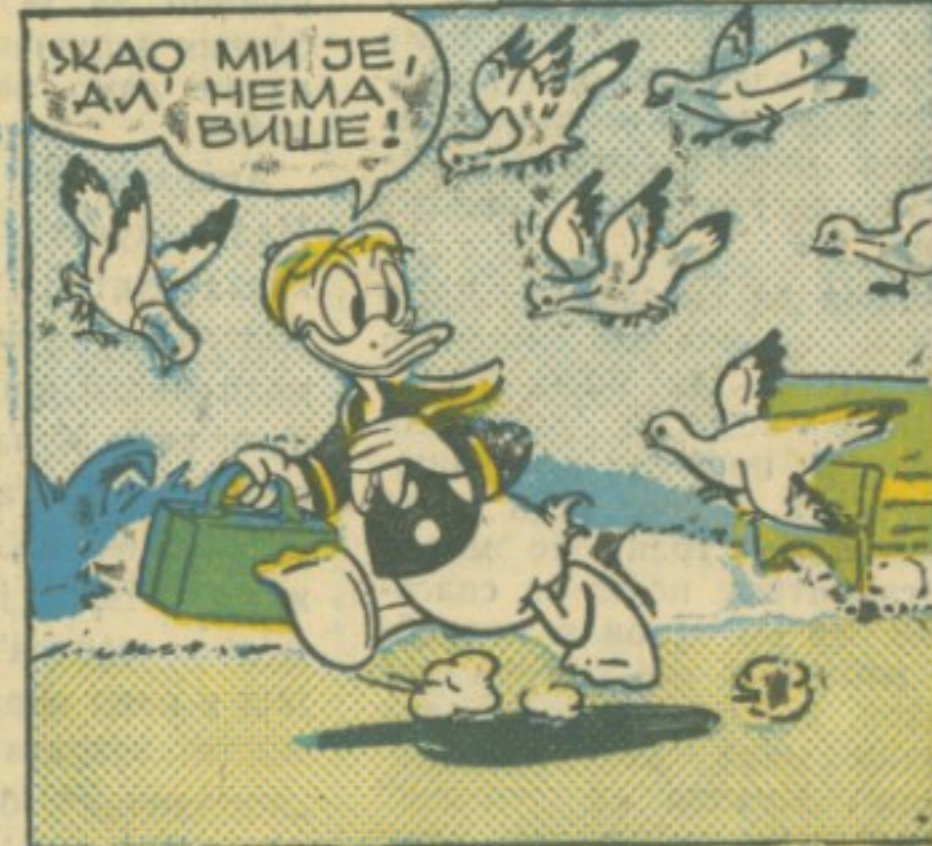
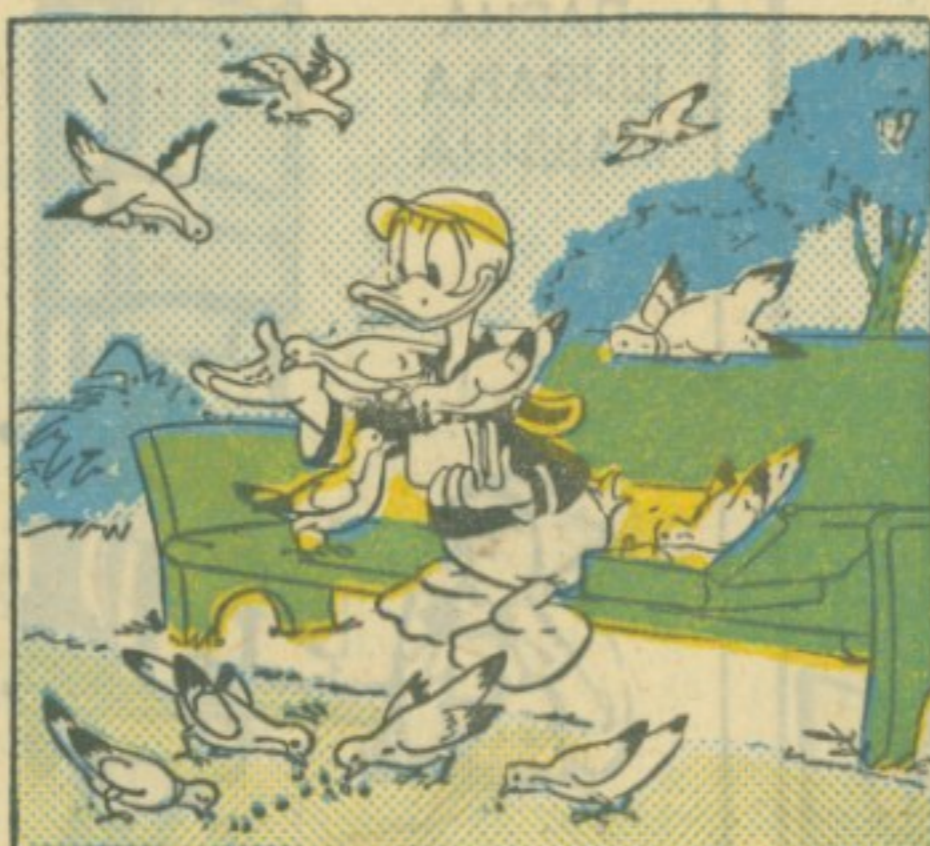
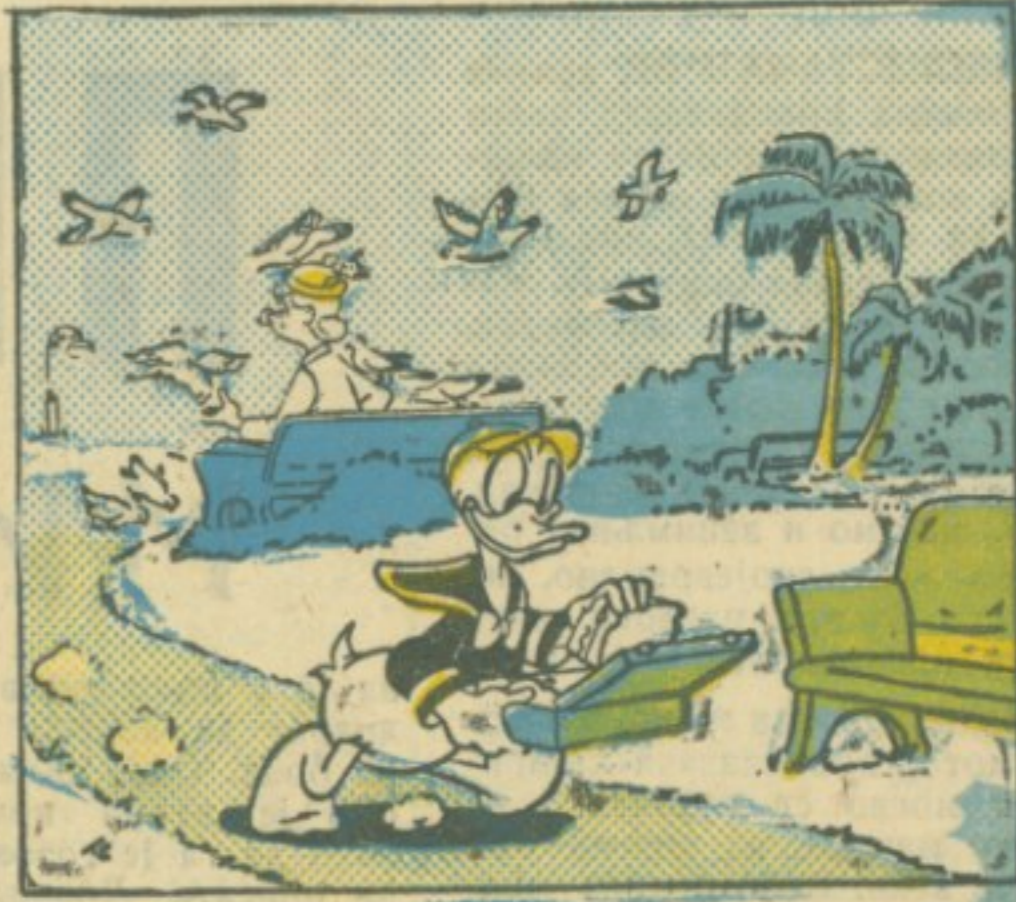
ЖЕЛЕЗНИЧКИ ВАГОНИ
НА ПРВОЈ ПРУЗИ ИЗМЕЂУ ПАРИЗА И ОРЛЕАНА ВИЛИ СУ НА КРАЈЊОЈ ЈУЖНОЈ СТАНИЦИ ЗАЈЕДНО СА ПУТНИЦИМА ПОДИЗАНИ СА ОСОВИНА И ПОСТАВЉЕНИ НА ШАСИЈУ КОЧИЈА ТАКО ДА СЕ ПУТОВАЊЕ МОГЛО НАСТАВИТИ ДРУМОМ. (1843)

КРАБА-СУНЂЕР
ДА БИ СЕ ЗАШТИТИЛО ОД НЕПРИЈАТЕЉА ИСКРОЗИ СВОЈИМ МАКАЗАМА КОМАНДИ СУНЂЕРА КОЈИ ТАЧНО ОДГОВАРА ОБЛИКУ И ВЕЛИЧИНИ ЊЕГОВИХ ЛЕЂА

НОВАЦ СА СРЦЕМ
ФРАНЦУСКИ НОВАЦ КОВАЊЕКАДА НА МАРТИНИКУ ИМАО ЈЕ У СРЕДИНИ ОТВОР У ОБЛИКУ СРЦА ИЗВАЂЕНИ ДЕО ТАКОЈЕ ЈЕ СЛУЖИО КАО НОВАЦ, САМО МАЊЕ ВРЕДНОСТИ

ПЕРСИЈАНАЦ КОЈИ ЈЕ ПИСАО ПЕСМЕ НАОПАКО
АБДУЛАХ ХАМАДАНИ (968 - 1007)
ПОСТАО ЈЕ НАЈПРИЗНАТИЈИ ПЕСНИК СВОГ ВРЕМЕНА ЈЕР ЈЕ, МАДА СЕ ПЕРСИЈСКИ НОРМАЛНО ПИШЕ ЗАСНА НАЛЕВО, СВАКУ ПЕСМУ ПОЧИЊАО ОД ЛЕВОГ ДОЊЕГ УГЛА СТРАНИЦЕ А ПОСЛЕДЊИ РЕД ЈЕ ЗАВРШАВАО У ГОРЊЕМ ДЕСНОМ УГЛУ —
СТАВЉАЈУЋИ ТАКО НА ПАПИР НАЈПРЕ ПОСЛЕДЊУ РЕЧ ПЕСМЕ!

ИПОКРИТОС
СТАРА ГРИКА РЕЧ ОД КОЈЕ СУ ПОСТАЛИ ИЗРАЗИ „ХИПОКРИТ“ (ЛИЦЕМЕР) И „ХИПОКРИЗИЈА“ ПРВОБИТНО ЈЕ ЗНАЧИЛА „ГЛУМАЦ“

WALT
DISNEYПАРА
ПАТАК

СПОРТ

Најнеобичнија трка у 1908. години: од Њу-јорка до Париза преко Сибира. — 420 минута фудбала без одлуке. — За секунд боксовања 255 долара

НЕОБИЧНИ СПОРТСКИ ДОЖИВЉАЈИ

20.000 КИЛОМЕТАРА
АУТОМОБИЛОМ ЗА 112 ДАНА

ЈЕДНОГ фебруарског дана 1908. године почела је можда најспектакуларнија и уједно најнеобичнија аутомобилска трка овог века. На „Тајмс скверу“ у Њујорку неколико десетина хиљада грађана окупило се да испрати шест аутомобилиста — три француска и по један амерички, немачки и италијански. Они су намеравали да се тркају на стази од Њујорка до Париза, преко Аљаске и Сибира! Шесторица неустрашивих примале су последње савете, пријатељи су им стискали руке, тапшали по раменима. Они су се збуњено освртали, отпоздрављали и са жељом у срцу помишљали на дуг пут који им предстоји.

Као и обично, свет се поделио у два тора: оптимисти су тврдили да ће авантура успети и возачи стигну у Париз, а „Дејли мејл“ изражавао је песимистичко гледиште тврдећи: „Аутомобил је после жене најосетљивија и најјудивија ствар на свету...“

На обалу Пацифика први је стигао амерички аутомобил марке „томас“. Намера, да се бродом пребаци на Аљаску а затим залеђеним Беринговим мореузом пређе у Азију, није могла бити остварена, па су сви аутомобили били превезени до Владивостока. Тада су почеле велике муке.

Још неискусни возачи, без такмичарске рутине какву имају данашњи аутомобилисти, ухватили су се укоштац са многобројним тешкоћама. Прво, аутомобили су били слаби за таква путовања. Шездесет коњских снага —

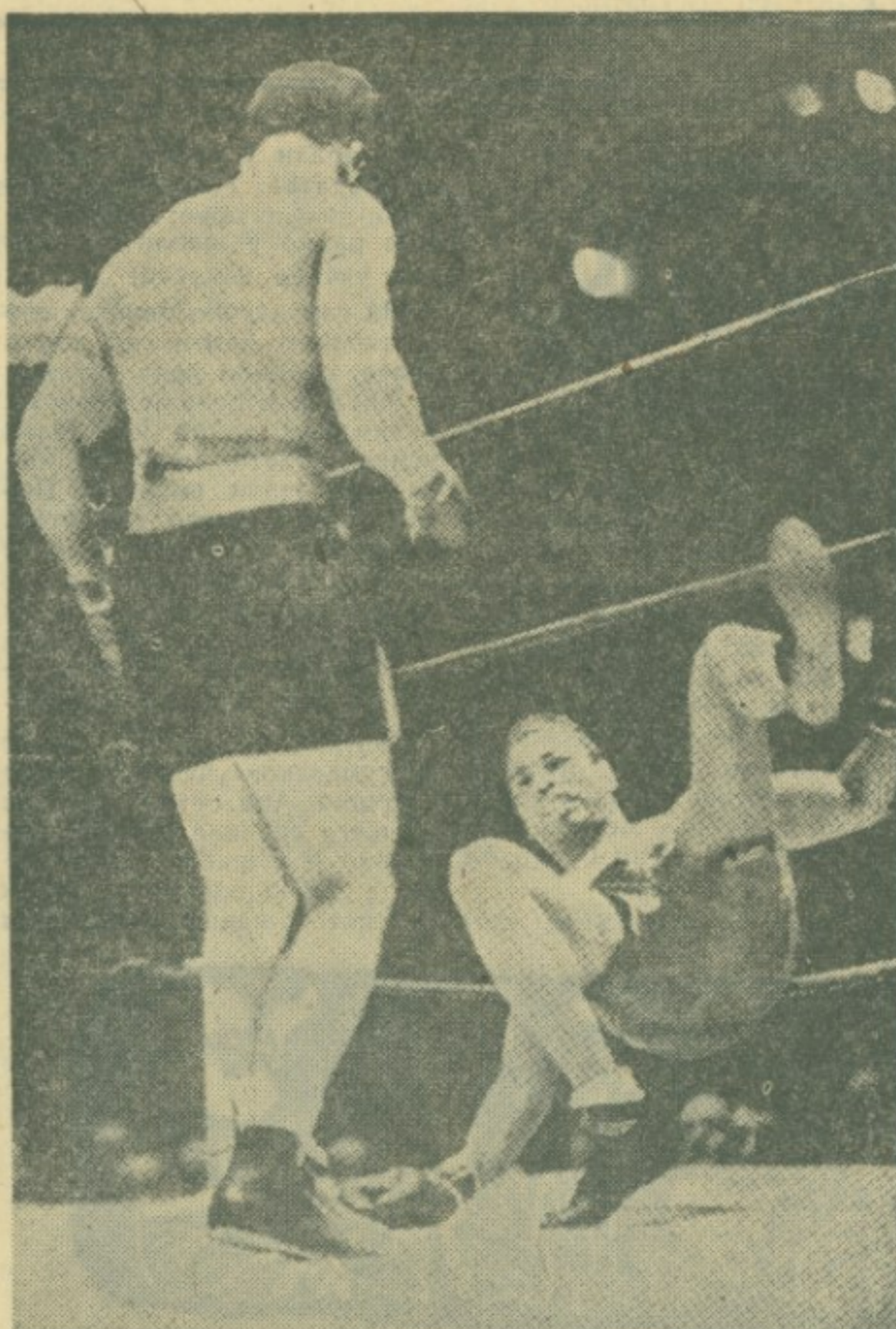
шта је то према огромном пространству? А тек хладноћа, несташница хране, неизвесност, снабдевање горивом...

Највише успеха имали су амерички „томас“, немачки „протос“ и италијански „зуст“. Само та три аутомобила наставила су пут кроз Сибир. Огромни сметови, нерашчишћени путеви, отежано снабдевање храном и горивом утицали су да се вози врло малом просечном брзином. Каткад по више дана није пређена ниједна стопа. „Томас“, који је био стално у вођству, запао је у мочвару код Омска. У трци кроз Русију најбољи је био немачки „протос“, који је први прошао кроз Москву и Петроград и 26. јула коначно стигао у Париз изазвавши сензацију.

Али, „протос“ ипак није био победник. Четири дана после њега у Париз је стигао амерички аутомобил који је одмах затим проглашен победником зато што је „протос“ још на америчком континенту био кажњен са 15 дана.

Две недеље касније стигла су и италијанска кола и тако се завршила ова најнапорнија и најнеобичнија трка почетком нашег столећа у којој је победник за 112 дана прешао близу 20.000 километара возећи просечном брзином од око 170 километара на дан...

НАЈНЕОБИЧНИЈЕ квалитетације за попуњавање упражњеног места у Првој са везној фудбалској лиги одржане су фебруара 1951. го-

ТРЕНУТАК ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ХЕНРИ ЛУИС, ОДВАЧЕН СНАЖНИМ УДАРЦЕМ ДОА ЛУИСА — „ПРНОГ БОМБАРДЕРА“ — ПРОЛЕТЕО КРОЗ КОНОПЦЕ...

дине између суботичког Спартака и љубљанског Одрета.

Требао је да се одиграју две утакмице: по једна у сваком граду. У првом сусрету, у Суботици, Спартак је три пута водио, а Одред је три пута изједначио и меч се завршио нерешено 3:3.

Недељу дана касније у Љубљани је резултат био опет нерешен, али овог пута 0:0. Пошто је крајњи резултат био нерешен, два дана касније противници су се опет састали овог пута на неутралном терену, у Загребу. Али, ни тада није било победника. Опет је Спартак два пута имао предност, али је Одред успевао да изједначи. Два пута је била догођена стати ва Одредовог гола, али је резултат и у продужетку утакмице остао нерешен 2:2. 420 минута фудбала — без коначне одлуке!

Кад ни после пет часова борбе на терену — и пет Спартакових водећих голова — одлука није могла да падне, судбину прволигаша морао је да реши жреб. Срећа је била наклоњена Спартаку, а Одред је остао у Другој лиги...

ПОЧЕТКОМ 1939. године „црни бомбардер“ Џо Луис, светски првак у боксу у тешкој категорији, био је у пуној снази и обарао је брзо и лако све своје противнике. Један од најбољих боксера свих времена, прави шампион, није се много хвалисао,

као неки данашњи асови, а уместо брбљивог језика имао је снажне песнице које су поштено обављале свој посао.

У то време било је тешко пронаћи партнера Џоу Луису, јер нико није желео да се у првој или другој рунди пружи до поду. Најзад, кад није било другог, јавио се светски шампион у полутешкој категорији Хенри Луис. Он је пристао да се бори са Џоом Луисом — у ствари, изазвао га је — али уз два услова. Прво, „црни бомбардер“ није смео да буде тежи од 90 килограма пошто је изазивач имао само 82; друго, и у случају пораза он добија добар залог — 12.600 долара.

Борба је била кратка. Све је било готово за само 2 минута и 20 секунди. За то време, изазивач је био три пута оборен; први пут на под, други пут бачен кроз конопце, а трећи пут је тако јадно и беспомоћно изгледао, да судија у рингу није имао срца да га остави на милост и немилост јачем професионалцу који би га брзо дотукао убитачним ударцима. Борба је била прекинута.

Џо Луис зарадио је огроман хонорар: стручњаци су израчунали да је за сваки секунд борбе зарадио по 255 долара. Супрадан Џо Луис је наставио са својим свакидашњим животом: отишао је на пецање и очекивању следећег изазивача који никада ни су журили кад је требало да изађу пред њега...

ПРЕЛИСТАВАЈУЋИ архиве техничких проналазака често nailазимо на пројекте машина и апарата чији изглед једва да подсећа на предмете који нас данас окружују, мада им је намена истоветна. Известан број тих пројеката изазива наш осмех због компликованих решења веома простих задатака. Понекад, пак, видимо и занимљива решења која својевремено, из ко зна каквих разлога, нису била прихваћена.

Парна шиваћа машина. Парни мотор проналазача Хајриџа могао се поставити на сваку машину за шивење прошлог века. Вода сипана у високи котло претварала се у пару од топлоте једне мало веће петролејке која истовремено осветљава шваљин рад. Јачина машине износила је један десети део коњске снаге.

Кофер за спасавање. Лајпцишки проналазач Кренкел одлучио је да прекоморске путнике који би доживели бродолом поштеди од сувишних брига. Кофер који је он измислио у трену се могао претворити у појас за спасавање. За то је било потребно избацили из кофера све ствари, а из поклопаца и дна извући мала округла „вратанца“. Путник се „увлачи“ у затворен кофер при чему му се гумени појас, којим је обложен отвор на поклопцу и дну, чврсто стегне око бедара.

Аутоматски свећогасац. Апарат за аутоматско гашење свећа био је намењен онима који су имали ту ману да заспе при светлости свеће. Доњи део свеће обухвата прстенаста опруга која се наставља у једну полуру на чијем су врху причвршћене друге две полуге. Врх једне од њих забада се у свећу, док се на врху друге налази мали шешир. Кад свећа догори, ослободи се полуга забодена у њу и „шешир“ пада гасећи пламен.

Пнеуматични чајник. Лондонски проналазач Ројал олакшао је сипање кључале течности из тешких чајника заменивши обичан поклопац на њему шупљим цилиндром који улази у отвор на чајнику. Горњи, сферни део цилиндра има канал с малим клипом. Спољашње дугме на клипу има отвор да би ваздух могао да улази у цилиндар. Када се дугме притисне, канал се затвори клипом. Све док се дугме с клипом не врати у првобитни положај кроз „нос“ на чајнику излазиће врео чај.

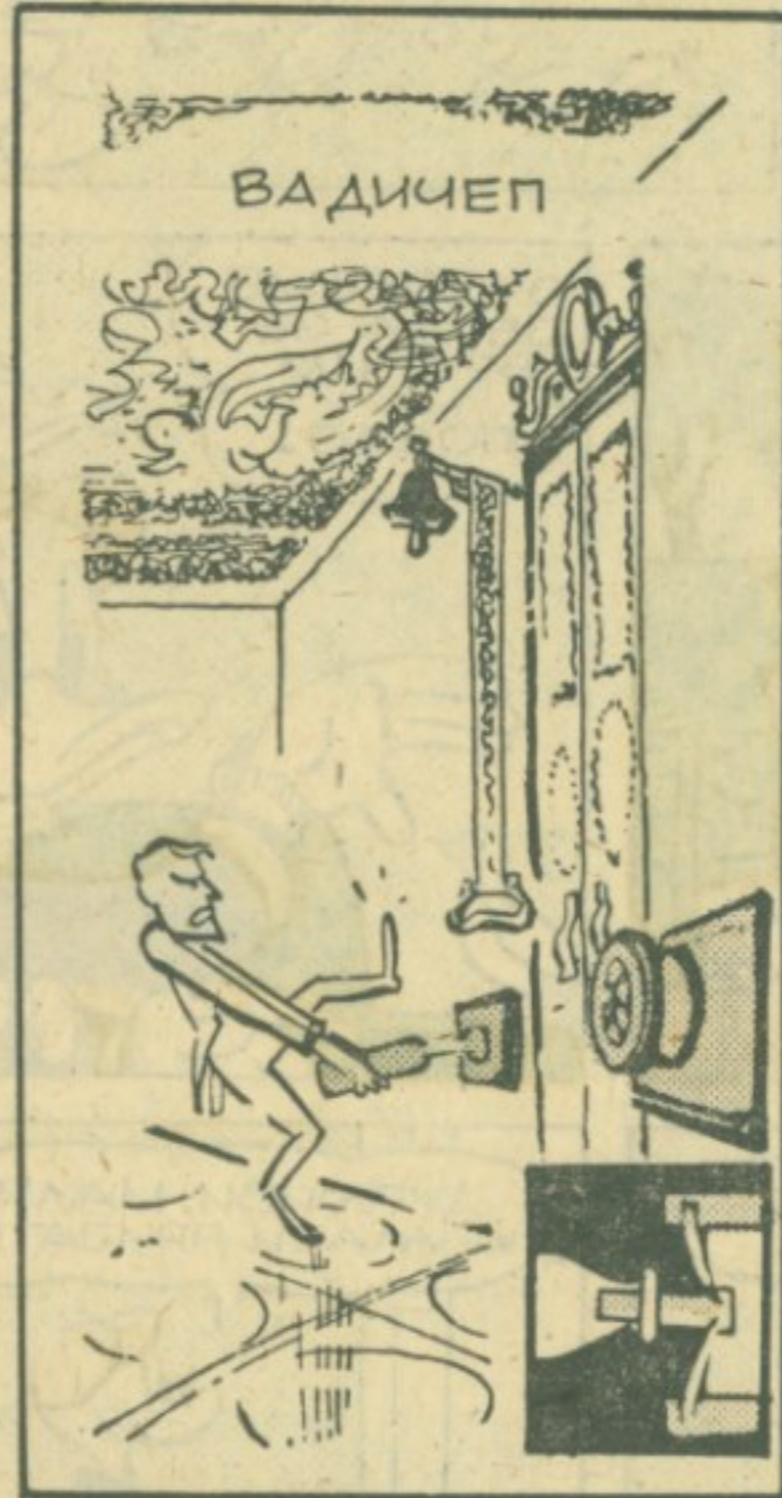
Вадичеп. Немачка фирма „Циглер и Грос“ рекламира-

ПРОЈЕКТИ МИНУЛОГ ВЕКА

ла је у прошлом веку зидни апарат за вађење запушача из боца. Овај зидни вадичеп био је веома компликован, тако да га је готово немогуће описати. Довољно је ако кажемо да је за вађење обичних запушача била потребна не само вештина, већ и снага.

Апарати за кување јаја. Мада скувати јаје није никаква вештина, ипак су се технологијом кувања јаја занимали многи проналазачи прошлог века. Кување јаја у води сматрало се тада недовољно добрим јер се, тобож, „садржина читавог јајета неравномерно загрева“. За кување јаја у пари израђиване су две врсте апарата: „момачки“ и „породични“ (број 1. и 2). За још савршенији сматран је апарат за „суво“ кување јаја (апарат број 3) код којег су се јаја загревала у посебним, добро затвореним коморама и то помоћу топлотозвадуха од спиритусне лампе. Постојао је и апарат (број 4) који је дозвољавао да се јаја, да би остала што дуже топла, изнесу на сто у води у којој су се кувала. За аутоматско кување јаја био је начињен и апарат с пешчаном часовником који се могао тако подесити да време кувања траје 2, 3 или 4 минута. Звук звонца објављивао је да је јаје скувано (број 5). За најсавршенији апарат сматран је француски аутомат „фаворит“ (број 6) снабђен сатним механизмом који је у одређено време извлачио из кључале воде металну корпицу с јајима. За контролу кувања јаја израђивани су будилнички разних облика и система. Један од таквих је часовник означен бројем 7, с бројчанником који је био подељен на 8 поделака а имао је само једну казаљку.

ШКОЛА ПРЕ 3700 ГОДИНА

СВАКИ ђак вероватно се бар једном питао: када су се појавиле прве школе и како се у њима одвијала настава?

Недавно су вршена археолошка ископавања у јужној Месопотамији, у областима где су некад живели Сумери — један од најстаријих народа с веома високом културом. Захваљујући археолозима ми данас можемо да се вратимо у та далека времена.

но што ће их предати учитељу...

Бази у сумерским школама писали су на глиненим таблицама. На једну страну таблице учитељ или његов заменик исписивао би задатак, а ученик би на другој страни решавао задатак изи га преписивао. При ископавању било је нађено много таквих глинених таблица с писменим вежбама или текстовима које је требало научити напамет.

љене од тих слогова. И, најзад, постепено су прелазила на целе реченице.

На неким таблицама налазе се исписане мала и велика таблица множења, као и правила за извлачење квадратног и кубног корена. Сумерски ученици решавали су разне геометријске задатке као на пример: колико треба ископати кубних метара земље да би се добио бунар од ређених димензија.

Веома су занимљиве таб-

одговарали у облику писменог задатка. Тако је као одговор на питање: „Шта си јуче радио у школи?“ — један ученик написао:

„Ја сам научио наизуст своју таблицу, затим сам доручковао, спремио нову таблицу за писање и целу је исписао. Затим сам добио још један усмени задатак, а после објавио још један писмени. После часова пошао сам кући. Ушао сам у кућу и тамо је седео мој отац. Испричао сам му о писменом задатку и изговорио пред њим текст који сам напамет научио. Отац је био врло задовољан.“

Као што видите, тај дан се за сумерског ученика срећно завршио. Али сутрадан су се на њега сручиле невоље. Закаснио је у школу и због тога је добио опомену. Затим је учитељ нашао у његовом

жност била да пази на владање ђака, два пута га је истукао. Први пут због тога што је „зварао на све стране“, а други пут што је испрљао одећу. После часова учитељ му је рекао: „Рђав ти је рукопис“, и — поново га је истукао. Као што видите,

школовање сумерских децека није текло глатко.

На основу ископаних таблица археолози су закључили да се у сумерским школама нису учили само матерњи језик и математика, већ и ми нералогичја, зоологија, ботаника и географија.

Кад Пикасо изгуби опкладу

Пошто је изгубио опкладу Пабло Пикасо је био обавезан да зидове радионице једног свог пријатеља лончара украси импровизованим фрескама. За време док је Пикасо унутра радио на улазним вратима била је истакнута

објава: „Радња привремено затворена због малањиа“.

Кад се сазнало ко је био „молер“ јавио се купац: један Американац пријатељ уметности понудио је лончару баснословну суму за откуп радионице.

Савремена »Лукулова јозба«

У Дрикхајму, у Немачкој, сваке године у септембру одржава се прослава вина. Овога пута она је привукла 500.000 посетилаца. За њихово гошћење отишло је 200.000 ли-

тара вина из бербе 1964, 50.000 младих пилића, 861 свиња, 95 говеда и 25 телад. Традиционална светковина вина у Дрикхајму важи за једну од највећих у свету, а ова последња била је 549. по реду.

Деца су учила да пишу готово на исти начин као и данас. У почетку су памтила појединачна слова и слокове, а затим исписивала речи, састав-

лице на којима је описан школски живот. То су, несумњиво, први ђачки слободни састави. Учитељ је постављао питање, а ученици су

задатку неколико грешака и, не размисљајући много, жестоко га је ишибао. Али, то није био крај његовим недаћама. Надзорник, чија је ду-

КАШУБИ

Кашуби је област која се пружа дуж обале Балтичког мора источно од Гдањска. Њени становници, који се такође називају Кашубима говоре посебним дијалектом пољског језика, имају своје обичаје, ношњу, фолклор. Иако су вековима били поробљени од Немаца, они су се успешно одупрли германизацији и сачували национална обележја.

Кад се завршио први светски рат поглавар Кашуба Антони Абрахам отишао је у Париз и га мировној конференцији затражио припајање ове територије новоствореној пољској држави. Тако је ова област коначно враћена Пољској.

Кашуби се углавном баве риболовом и ратарством. Као прави морци они се најчешће запошљавају у бродоградилштима или служе у морнарици.

Највећи градови у Кашубској области су Вејхерово, Пуцк и Косчежина.

ЈЕДНА ШЕТЊА КРОЗ ВЕЛИКЕ ГРАДОВЕ МРАВА

ЧЕСТО нам подухвати које изводе мрави изгледају невероватни. Једно је, међутим, сигурно: од свих инсеката мрави су најинтелигентнији.

Људска бића су припитомила до сада око двадесетак животиња које им помажу у раду или служе за исхрану. Међутим, у том погледу мрави су их претекли успеши да припитоме неколико стоти на малих животиња које им служе за храну.

Али, мрави не само да одгајају „стоку“ већ су и одлични земљорадници. Није редак случај да у близини мравињака посеју пиринач пошто су претходно очистили земљу и — чак је наћубрили. Док пиринач расте они га стално обилазе и чисте од травчица и корова. Осим тога, око њих се стално смењују дежурни да им други инсекти не би појели мукотрпно одгојен усева. Кад се појави јачи непријатељ, стражари траже помоћ.

Када је пиринач сазрео мрави су, као добри домаћини,

кренули да га беру. Вешто су се пели уз стабљику, узимали по једно зрно и журно га односили у подземне амбаре. Интересантно је да се сваки мрав враћао тачно на своју стабљику док је не би цело обрао. У другом крају „квире“ мрави су радили организоване. Док су једни брали пиринач и бацали га са стабљике на земљу, други су износили зрна у амбаре.

После жетве киша је непрекидно падала неколико дана. Када је један научник, који је пратио њихов рад, дошао да обиђе мравињак пошто је киша престала, мрави су били у великом послу. Вероватно је вода продрла у подземне силосе и мрави су сад износили пиринач на сунце да се суши. Када се пиринач до бро осушио, што су мрави често проверавали, поново су га вратили у подземне силосе.

За најинтелигентније се сматрају таковани сунцокретни мрави који живе у Бразилу. Кад ти мрави предузимају пут који ће их одвести ма-

даље од њиховог мравињака, изнад главе носе мале листове који их штите од сунца. Ови мрави такође доносе лишће у своје подземне баште и, пошто га ситно изгризу да би што пре истроурили, користе га за ђубрење. Ту нарочито успевају печурке које мрави радо једу. Они су чак пронашли начин како да печурке расту преко целе године, и зими и лети. Вероватно те своје подземне баште некако загревају тако да се у њима одржава стална температура.

Мрави живе у великим насељима. У Пенсилванији је откривен град мрва са око 2.000 „кућа“ и преко двадесет хиљада просторија. Варош се простирала на пределу од око 30 јутара а број становника мрва износио је 15 милиона. У сваком насељу извршена је прецизно подела рада, болничарке дежурају дању и ноћу водећи рачуна да све буде у реду и да се сваки угинули мрав одмах уклони и пристојно сахрани.

У ОВОЈ МАЛОЈ КОЛОНИЈИ СВАКИ МРАВ РАДИ СВОЈ ПОСАО

Мрави су необично пажљиви у чувању подмлатка. Постоји одређена служба која има задатак да контролише да ли се мајке добро старају о деци. Свако новорођенче мора бити одмах прегледано и обавезно болничарка мора да помогне мајци да му се ослободе ноге и пицици. Новорођенчад се стављају у засебне просторије. Тамо се хране и негују тачно у одређено време. У случају да се неки малишан разболи одмах се премешта у другу собу јер болесни не смеју бити заједно са здравима. Када мало порасту неговатељица их почиње да изводи на рад. У њен посао не сме нико да се меша. Свада се могу видети колоне малих мрва како уче разне послове. Старији им се скла-

њају и праве место. У случају неке опасности болничарка даје знак, одрасли мрави дојуре у помоћ и носе мале на сигурно место.

За мраве не постоји препрека коју не могу савладати. У случају да морају да пређу преко неког „амбиса“ они донесу дужу сламку, ставе је преко и настављају свој пут. Ако уклоните ту сламку они ће брзо наћи другу пошто се размишљају у свим правцима. Онај ко је први нађе на неки начин обавештава друге да дођу и помогну му.

Научници се слажу у томе да ма колико посматрали мраве у раду увек откривају нешто ново што раније нису знали. Мрави се увек прилагођавају новој ситуацији и измишљају нове начине како би ишли укорај са временом.

ЛАСИЦА ГОСПОДАР ЖИВОТИЊСКОГ ПОДЗЕМЉА

ЈЕДАН фармер у Америци покушавао је на све могуће начине да се отараси пацова који су му немилосрдно уништавали пилиће, односили јаја и загађивали амбаре. Од отровне хране која је припремана за пацове страдала је живина; кад би постављао мишоловке, пацови су успевали да побегну заједно с њима у своје подземне ходнике; мачке би ухватиле понеког пацова, али нису могле да уђу у њихове подземне канале где су пацови господарили. Најзад, неко је посаветовао фармера да набави пар ласица.

Фармер је прихватио предлог и купио пар свих животиња од неког шверцера јер је држање ласица забрањено у Америци.

Младе ласице лако су се припитомиле тако да су већ после две недеље журиле по кући улазећи у сваку рупу у соби или у намештају. Није било чизме или ципеле, ципа од одела, ниједне шерпе или неког другог суда до којег ласице нису дошле: од њих је било немогуће ишта сакрити, све су испитале. Оне су такође пообале сваки предмет својим оштрим зубима да виде једе ли се. Кад би се једном увериле да не-

што није за јело више никада не би то дирале.

Исто тако када би их неко од чланова породице узео у руке ласице би му сваки пут благо грицнуле ухо, нос и браду да виде — да ли су за јело. Требало је имати добре живце да се не покаже никакав знак нервозе јер ако би неко покушао да се брани ласице би се уплашиле и оштри зуби би се брзо зариле у месо.

Ласице су необично чисте животиње сличне мачкама, стално се чисте. Исто тако врло су дружељубиве и воле да се играју. По цео дан јуре по соби. Чим се пробуде пројуре кроз кућу брзином експресног воза.

Када је фармер који је узео ласице да би истребио пацове био сигуран да су се оне потпуно припитомиле, однео их је у дворште у којем се налазила живина. Ту су пацови имали неколико рупа кроз које су излазили.

Није прошло ни неколико минута откако су ласице нестале у узаним отворима, а већ су из свих других рупа почели да искачу пацови. Мада је фармер био поставио код сваког излаза некога од чланова породице са мотком и псе специјално о-

бучене за хватање пацова, ипак је највећи број пацова умакао. Да ли ласице шире неки специјалан мирис који пацови осећају или је то страх од њих, не зна се али они се никад више не враћају у оне ходнике кроз које су прошле ласице.

Иако су пацови већи од ласица они се ретко кад усуђују да ступе у борбу с њима. Мала ласица је окретна као чигра и као муња брза тако да пацов још и не дође к себи а већ га зуби ласице ишчепају.

Међутим, нису само пацови ти који се плаше ласица. Готово све животиње које живе или имају своја боравишта под земљом страше се ласица. Тако ловци у Канади и на Аљасци иду у лов на ласице помоћу ласица. Када ласица уђе у лијине ходнике, ова одмах бежи ка другом излазу где је чекају ловци и убијају.

Ласице слабо виде али је зато њихов нос право чудо природе. Када им се млако млеко стави у било коју собу у кући оне ће непогрешиво јурнути у том правцу, и наравно, просути млеко. Ласица живи у заједници чиме се разликује од других куна. Дуга је око 20 сантиметара. Боја крзна је црвенкастосмеђа, док су јој доњи део тела са унутрашње стране и ноге бели.

Ласице живе широм света али их има највише у северној Азији. Станује или у шупљинама дрвећа или у гомилама камења, старим зидинама, у рупама пацова или других животиња које живе под земљом а које су умале пред њом. Чак и кад се креће по земљи мало која животиња ће се усудити да је нападне. Ако јастреб или орао ухвати ласицу, тешко

њима. Окретна ласица или им одсече ногу или им пресече артерију тако да грабљивица пада мртва на земљу.

Ласице се паре и рађају преко целе године. Женка обично доноси на свет пет до седам слепих младунца које необично пажљиво одгаја.

Одраслу ласицу је готово немогуће припитомити јер не може да преживи губитак слободе. Кад је заробљена одбија да прима храну и угине. Иначе њен век је осам до десет година.

Највећи непријатељ пацова

У току историје ласице су више пута помогле човеку. Познато је да су пацови то јест буве које су они преносили биле главне клиониоше куге која је у средњем веку харала Европом и другим деловима света. Ниједно средство које је било употребљено против пацова није се показало тако ефикасно као ласице. Само оне могле су да истрају пацове из њихових подземних станова.

Ласице су пренете у Америку око 1875. године и сем за уништавање пацова послужиле су оне и за једну врло практичну ствар. Отприлике тих година телефонске компаније су почеле да спроводе жице у цевима које су пролазиле кроз земљу. Како су цеви биле доста уске то је било тешко провлачити жицу кроз њих. Тада је неког пала необична идеја на ум. Ухватили су пацове, за њих су везали један крај жице, и стављали их у цеви. Да би пацови боље вукли жицу иза њих су пуштали ласице. Тако су жице за врло кратко време провучене кроз дуге цеви што би људима одузело много више времена.

РЕЦИДИВИСТ

Осамдесет четворогодишњи Енглез Вилијам Седл морао је недавно да се појави пред судом. Био је окривљен због кршења саобраћајних прописа. На питање судије да ли је због сличне кривиче и раније одговарао, старац је погружено изјавио да јесте. Не гов ранији „неспоразум“ са саобраћајном полицијом догодио је 1904. године Седл је тада био кажњен због тога што је „лакомислено“ преко рачно у оно време дозвољену брзину за аутомобиле од 12 миља на час.

Уређује: Паја Патак

Он то најбоље зна

Судија испитује Перу Ждепу: — Вас су у испоставу довели два полицајца? — Да. — Свакако због пријанства? — Да, господине судијо, ја мислим да су оборица нијани.

Сомо дво

Учитељ пита ђаке. — За колико производа знате? — За два — јавља се Влаја, унук Баје Патка познатог трговца. — А који су то? — Они који се продају и они који се не продају.

Сличност

— Јеси ли ти сестрић ујка Паје — пита Влају један комисија. — Јесам. — Видиш одмах сам те познао... Имаш његов нос, његове очи на... — Да, да, каже Влаја, имам и његове панталоне.

Обрнуто

— Дакле, ви мислите да не уносим довољно ватре у своје несме? — пита млади нештога куним нову овцу.

ник Попаја, који уређује један књижевни часопис. — Напротив, налазим да не уносите довољно несаму у ватру.

Добар рачунија

— Како у школи, Рајо? — пита га Шиља. — Одлично. Учитељ ме похвалио кад сам рекао да два пута осамнаест износи 34. — Али два пута осамнаест није 34. — Свеједно. Ја сам од целог разреда рекао најприближнији резултат.

Дужа прокса

— Ви сте криви, каже Шиља пенаку кога је оборно, ја терам ауто већ десет година. — Ако је то неки доказ, каже пенак, онда ја пеначим већ 50 година.

Шиљин циркус

Отворио Шиља циркус на се хвали: — У мом циркусу највећи успех има тачка у којој се вуку и овца појављују заједно. — А зар се никад „партнери“ не посађају? — пита га један пријатељ. — С времена на време долази до малих несоразума, али то није проблем. После тога куним нову овцу.

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ

ВЕЛИКА концертна сала лондонског Ковент Гардена, једне од најстаријих и најчувенијих оперских кућа на свету била је те мајске вечери 1885. у тами. Не само да није горело светло у гледалишту у коме се сакупила многобројна публика и најпознатији стручњаци музичког света, него је и подијум утонуо у дубоку таму. Да — утонуо, јер су приређивачи ове необичне вечери брижљиво лазили да подијум не буде обасјан ни најмањим трачком светла. Шта је требало да се одигра на овој позорници? Утишао се жамор у гледалишту. Један глас је објавио: свираће највећи виолински виртуоз свога времена Шпанац Пабло де Сарасате (1844—1908).

Почела је утакмица виолина

Јунаци ове вечери биле су виолине које су се бориле за признање публике. На замраченом подијуму кренуле су оне у борбу. Прсти виртуоза измамљивали су из њих богате тонове. Сарасате ни сам више није знао коју виолину узима у руке, он је свирао, није видео никога, чак ни виолину коју држи под брадом а ни њега нико није видео, само су звучи одлекивали...

Била је то утакмица десет виолина, а публика је требало да пресуди која је најбоља. Такмичиле су се виолине најпознатијих градитеља виолина: Аматија, Страдиварија, Гварнерија, Гвадањанија, Салоа, Штајнера, Тифенбрукера. Они су уобичаваали сваки део виолине својеручно. Набављали су дрво из прашума Европе, лак и бајц справљали сами — и тајку своје уметности поклели у гроб. Данас се у колекцијама дакова у хемијским фабрикама могу видети стотине то нова боја, па ипак, ретко се

УТАКМИЦА ВИОЛИНА

кад постиже раскош боја старих виолина, од дубоке тамнокрме до светле јесењежухте.

Стручњак препознаје виолину по њеном тону, он не мора минијатурним огледалом да посматра унутрашњост виолине да би видео малу цедуљу на којој пише:

„Faciobat Antonius Stradivarius Cremonensis, Anno Domini 1861“.

Стара виолина је исто тако скупцева као и стара слика. Ове виолине су каталогизирание као и дела Микеланђела или Рембранта. Експерти знају у чијем се поседу налази једна Амати или једна Штајнер виолина. Један од највећих стручњака био је Вилијам Ебсворт-Хил, организатор овога чудног такмичења виолина у замраченој сали Ковент Гардена. Хил је хтео да докаже да нове, руком рађене виолине — и сам је био градитељ виолина — нису ништа мање вредне него толико цењене старе виолине. Био је у праву: победница је додуше била чувена Паганинијева Страдивари, али је већ на другом месту била виолина коју је начинио Ебсворт-Хил. За њима су следиле друге две Страдивари, затим једна Гварнери, па Амати, оскла једна Гвадањани, још једна Гварнери, затим виолина једног непознатог Тироца и једног мађарског мајстора. Тако је завршено ово необично такмичење.

Колико имате предака?

лико је људи пре четири века живело и својим животом учинило да данас и ви постојите.

Да рачунамо. У првом поколењу — отац и мајка — значи два претка; у другом поколењу деда и баба — четири; у трећем — прадеда и прабаба — осам... и тако даље по аритметичкој прогресији: 16, 32, 64... У четрнаестом поколењу то износи 16.384! Тако то изгледа у теорији док је у ствари предака знатно мање, јер се међу њима срећу једна те иста лица, а то мења читаву слику.

На родословљу нас обичних људи то је тешко објаснити: добро је ако се у породици знају прадеде, док је готово немогућно утврдити ко је био пре, решимо, чу кундеде. Много је лакше ако су у питању краљевске и племићке породице у којима се строго водило рачуна о пореклу и прецима. Због њих је и била створена специјална грана науке, генеалогја: стручњаци су се трудили да што верније реконструјушу „породична стабла“.

Најподробније је истражена линија предака надвојводе Франца Фердинанда. Показало се тако да он у четвртм поколењу уназад нема 16, већ само 12 предака, у шестом — 18, а у четрнаестом — 1.514, то јест десет пута мање од теоријског броја. Немачки цар Вилхелм II имао је у петом поколењу 24 претка, а у десетом 256, то јест опет десет пута мање од теоријске цифре.

На основу читавог низа родослова могао се утврдити просечан број предака сваког од нас: четврто поколење — 13, пето 23, шесто — 41, десето 261, четрнаесто — 1.605 (уместо 16.384!) Ето ко-

ПАС-БОЛЕСНИК

На једном игралишту у Луцери бездушни дечаци жицом су привезали кутију од конзерве на реп једном немачком овчару. Пас се мучио да се ослободи досадног привеска и озледио се. Инстинкт самоодржања — готово људски — одвео га је у болницу, право у одељење за хитну помоћ. Кад су се отворила врата — сам пас их је отворио — на највеће изненађење лекара и медицинских сестара ушао је четворножни пацијент и сео у један угао да послушно сачека да на њега дође ред. Пошто му је рана преврћена пас је у знак захвалности лизнуо руку лекару и допустио да га овај помилује. Затим — пре него што се ико сетио да пса задржи да би се проверило чији је — он је хитро изишао на улицу.

Двапут узастопце — у раздобљу од три месеца — један исти број извукао је премију. И не само то: оба пута лозове је продала у Паризу продавачица Одил Моро, наравно не истом купцу.

Пошто има 50 извлачења годишње и у сваком колу по 600.000 лозова, математичарима није било тешко да израчунају: овакав случај могао би се поновити сваких 12.000 година, идући пут, дакле, у 13965 години, наравно ако људи и онда буду куповали лозове.

ДА БИ СЕ ОГРЕЈАЛИ

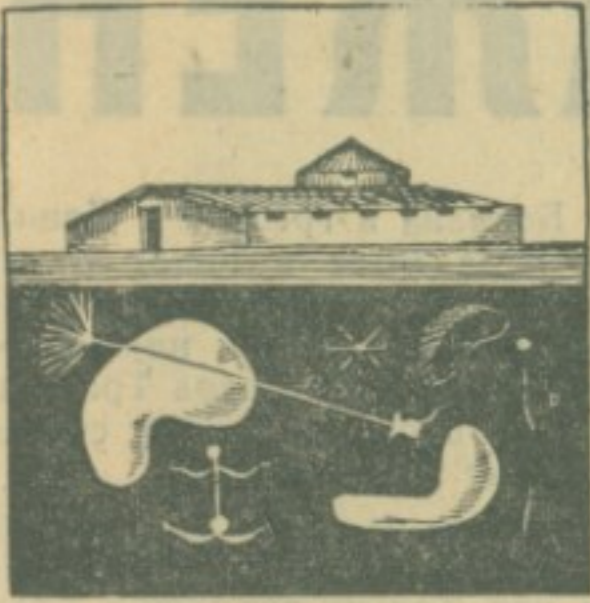
У средњем веку племићи који су били зимогрољиви носили су такозване јабуке грејалице израђене од драгоценог материјала у облику јабуке. Ове јабуке су отваране и у њих је сипана топла вода или стављано мало жара. Тако затворене „грејалице“ држане су у рукама.

КО ДОЖИВИ...

Два главна згодитка лутрије у Француској зададе су посла математичарима.

Фарма вируса

У Сједињеним Америчким Државама нађен је вирус потпуно безопасан за човека и домаће животиње, али који изазива болест и смрт многих пољопривредних штеточина.

Научници намеравају да огуанизују гајење и ширење овог вируса чиме би се избегла примена хемијских средстава у заштити биља.

Телефонски позив са Антарктика

САРАДНИК совјетске антарктичке експедиције И. Сотиков зажео је да поразговара са својом породицом у Москви. И ево како је остварио своју жељу.

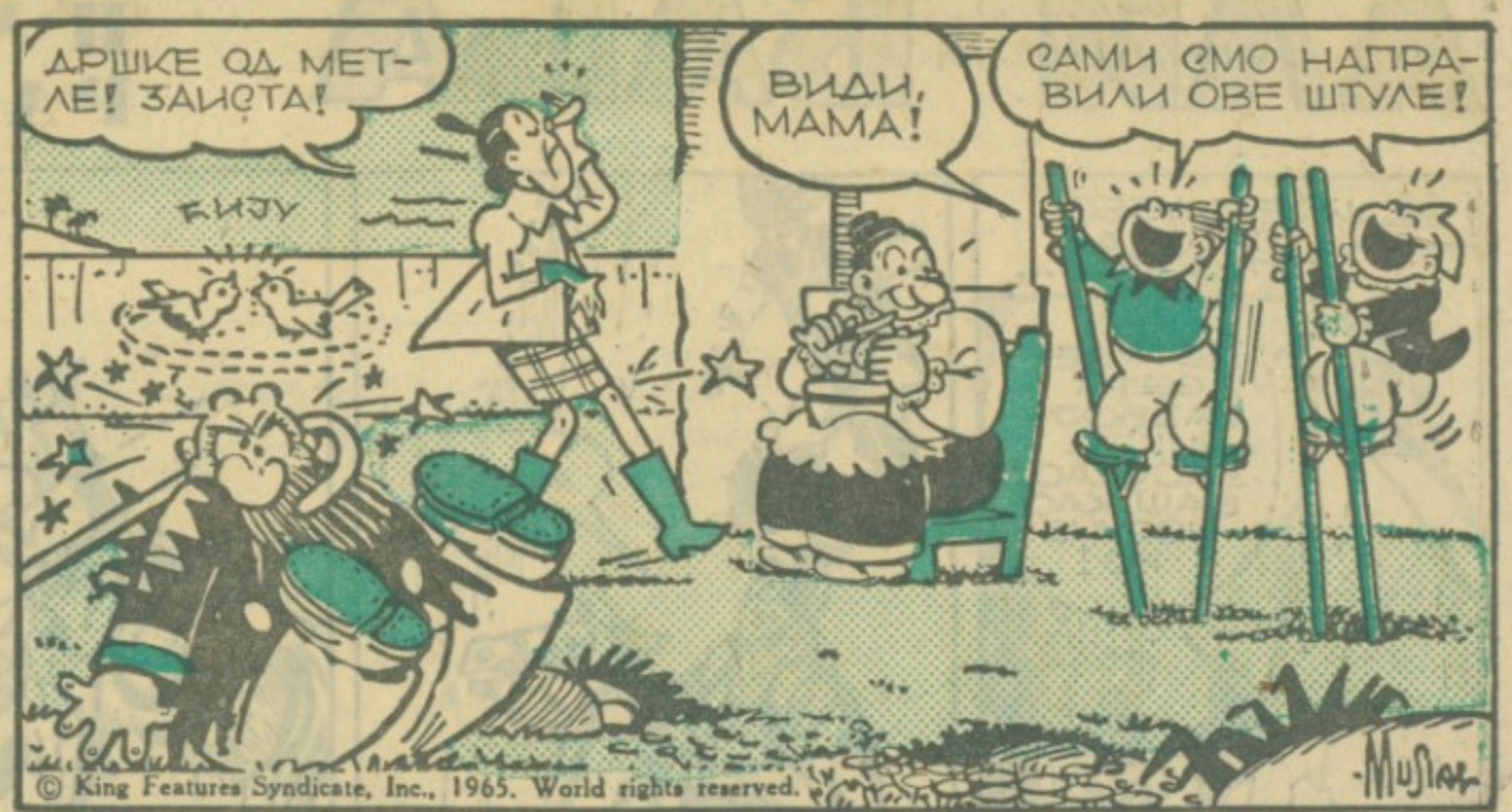
Његов позив радио-телефоном стигао је најпре у Велингтон а отуда је предан Међународном телефонском центру у Окленду (Велингтон је главни град, а Окленд највећа лука Новог Зеланда). Окленд се подводним каблом повезао са Хонолулуом, главним градом Хаваја, а Хонолулу са Ванкувером, градом на тихоокеанској обали Канаде. Затим су микроталаси донели Сотиковљев глас до Монреаља на истоку Канаде, а кабл га је однео даље до Обена у Шкотској. Британска телефонска мрежа спојила је Обен с Лондоном, а од Лондона до Москве, да се фигуративно изразимо — руком да досегнеш.

Мачје трке

У америчком граду Литл-Року сваке године се приређују трке мачака. Награда за

победника на стази од 150 метара износи две хиљаде долара.

Зајодило се у... Зајодило се у... Зајодило се у...

...Офтану. Пензионисани вртлар Џорџ Фезкерли добио је новчану награду јер је према одлуци жирија његов врт био проглашен за најлепши у граду. Џорџ је вратио новац и препоручио жирију да за њега купи стручну литературу да идуће године не би поново донео погрешну одлуку.

...Вашингтону. Национално удружење ведрих људи и љубитеља хумора организовало је осмодневно такмичење за најбољи виц године. Право учествовања имали су сви грађани Сједињених Америчких Држава али под једним условом: да не причају дуже од три минута.

...Белгији. Један крадљивац аутомобила зауставио је у близини Кореја украдена кола и излетео из њих као да га гоне сви полицајци света. Њега, међутим, нико није гонио. Крадљивац се у ствари избезумио када је изненада на задњем седишту украдених кола почела да плаче једна беба.

...Филаделфији. Суд није могао да се одлучи да призна као пуноважан тестамент неке Дорџ Марски којим је она оставила свом зету око 70 милиона динара. Тестамент је био написан на ружичастој сервијети и носио је, уместо потписа сведока, отиске шапе Дорџина два пса.

Глумачка школа за псе

Филмове о животињама на телевизији радо гледају не само деца већ и одрасли. То је навело Американца Вила Келера на идеју да оснује прву глумачку школу за псе на свету.

Још као дечак он је на родитељској фарми у слободном времену тренирао псе за лов. Сада је тај хоби постао његов посао. Ево шта он каже о своме раду у којем је већ имао успеха:

— Ја псе не учим неким нарочитим вештинама већ пре свега да знају да се крећу пред филмском камером.

„БИГ РЕД“ ЈЕ ФИЛМ ВОЛТА ДИЗНИЈА У КОЈЕМ СЕТЕР СКРАП ИГРА ГЛАВНУ УЛОГУ. ОНИ КОЈИ СУ ГА ВИДЕЛИ ОДУШЕВЉЕНИ СУ ГЛАВНИМ ЛУНАКОМ — ЧЕТВОРОНОЖНИМ „ШКОЛОВАНИМ“ ГЛУМЦЕМ СКРАПОМ

СКРАП ЈЕ НАЈПОЗНАТИЈИ ПАС У ГЛУМАЧКОЈ ШКОЛИ ВИЛА КЕЛЕРА. НА СЛИЦИ ЈЕ СЦЕНА ИЗ ЊЕГОВОГ НОВОГ ФИЛМА У КОЈОЈ ОН ТРЕБА ДА СПАСЕ ОВУ ДЕВОЈЦИЦУ, А ДА ЈЕ ПРИ ТОМЕ НЕ ПОВРЕДИ

ИЗГРАДЊОМ величанствене хидроцентрале у Ђердапу на Дунаву биће потопљен део насеља која се простиру узводно од ње. Под водама Дунава нестаће Текија, Доњи Милановац, а и град Голубац добрим делом утонуће у њих. Негде, на другим местима није не нова насеља, модернија и лепша, која ће свакако носити своја стара имена али бивши становници под Дунавом потопљених места — дуго ће се сећати оних које су напустили.

Воде Дунава потопиће и последње трагове једне древне историје, нарочито оне који потичу из римског раздобља.

Долина Дунава и његови теснаци, казани, од прадавних времена представљаху не само природни пут од Црног мора према Панонској низији већ и погодност да се дуж ње стварају и насеља. Остаци праисторијских насеља Ђердапа данас нису видљиви. Они се налазе дубоко под муљем и дунавским водама. Међутим, код Лепенског Вира и Хајдучке Воденице пронађени су делови посуђа и оруђа из млађег каменог доба. У Чезави, Бољетину, Равној и Пењкој Бари има и значајних остатака већих насеља, а поред њих и гробшта из бронзаног и гвозденог доба. Зна се да су хеленски морепловци полазећи од својих колонија на ушћу Дунава дубоко улазили у његову унутрашњост, и даље од данашњег Београда, у Саву и њене притоке, а исто тако и у дунавске (Тиса, Бегеј и др.). То је отприлике било око 1200. године пре

КАД ЂЕРДАП БУДЕ ЗАЈАЖЕН

наше ере. Смели и храбри у потрази за природним богатствима, они су били једни од првих који су на својим чамцима, или лађама савладали ђердапске клисуре.

Тек од римских времена Ђердап је постао значајан војни и саобраћајни пут. Изнад његових обала, или недалеко од њих, основани су војни логори који су се постепено развили у велелепне и славне градове. Сингидунум, данашњи Београд, у којем је вековима било седиште IV легије зване Флавијеве — био је чувар Дунава и римске границе према „неизвесним пустињама“ данашњег Баната. За два дана пута по сјајној Војној цести, густо посутој римским војним логорима и грађанским насељима, стизало се у величанствени Виминациј (поред данашњег Костола), седиште VII, Клаудијеве легије... и тако редом.

Међутим, дуж самих обала Дунава, нарочито кроз ђердапске клисуре, када је и сам Дунав у том свом делу добио за римско царство посебан економски, политички и стратешки значај — вршили су се неколико стотина година велики грађевински радови.

Ти радови везани су за имена римских царева Тиберија, Клаудија, Доницијана и Трајана. Овај последњи, као највећи немар римског царства на Балкану, који је градио не само пут дуж Ђердапа, већ и у унутрашњости Балкана путеве, мостове, проходе и градове — остао је, иако мутно, у сећању не само нашег већ и осталих балканских народа. — „У цара Трајана козје уши“ — позната је прича. Сличну имају и Бугари, Румуни, па и Грци. Већ од почетка I века дуж ђердапских литица усецају се путеви, граде утврђења и оснивају градска насеља. Римски лимес, гранично утврђење, ишао је кроз Ђердап, и никакве препреке нису могле да онемогуће његову изградњу. И главно је било да се без обзира на стрме и опасне стене Мироч-планине и Кучаја пробије пут којим ће се моћи да крећу и римски легионари и трговци који том страном путују према ушћу Дунава. На местима где је овај пут ишао приступачнијом обалом Дунава, он је одавно већ нестао. Очувани су остаци галерија усечених у стену у пределима где су се планинске литице окомито спуштале у Дунав, па није било другог пролаза. Остаци таквих галерија постоје још у Горњој кли-

сури, па између Босмана и гребена и Доњој клисури између Беле Воде и Голог Брда. Овај део пута градили су римски цареви Тиберије, Клаудије и Доницијан, а најзначајнији део изграђен је за време цара Трајана. О томе сведоче и натписи, уклесани у стенама изнад некадашњег римског пута.

Тиберијев пут ишао је само до римског насеља Талиате (данашњег Доњег Милановца) и тек га је цар Трајан продужио кроз Доњу клисуру Дунава, — кроз језив и бучан Казан, за који је римски природословац Плиније рекао „да се у њему жувају и врјују сви врази подземног и надземног света“. Цар Трајан изградио је тај пут да би повећао јужни део тадашње Дакије са северним (данас Румунија). У Доњој клисури и данас се још налазе остаци галерија Трајановог пута, усечени у стену између Беле Воде и Голог Брда, а поред тога и чувена Трајанова табла, један од најзначајнијих и најславнијих римских записа на нашем подручју. То је табла с врло широким натписним пољем, постављена изнад римског пута и заштићена великом стеном која се над њу надноси. Некада је била ванредно украшена, а данас је од тих украса сачувано врло мало. И сам текст је временом прилично оштећен. Надстрешна стена табле, ко зна откуда, служила је рибарима и кириџијама, који су поред Дунава старим Трајановим путем терали своје караване — и под њом ложили

ватру, те је и због тога овај славни запис оштећен. Научници, до сада, нису могли да прочитају цео текст Трајанове табле, а њиме се бавио и чувени зналац римске историје Момсен.

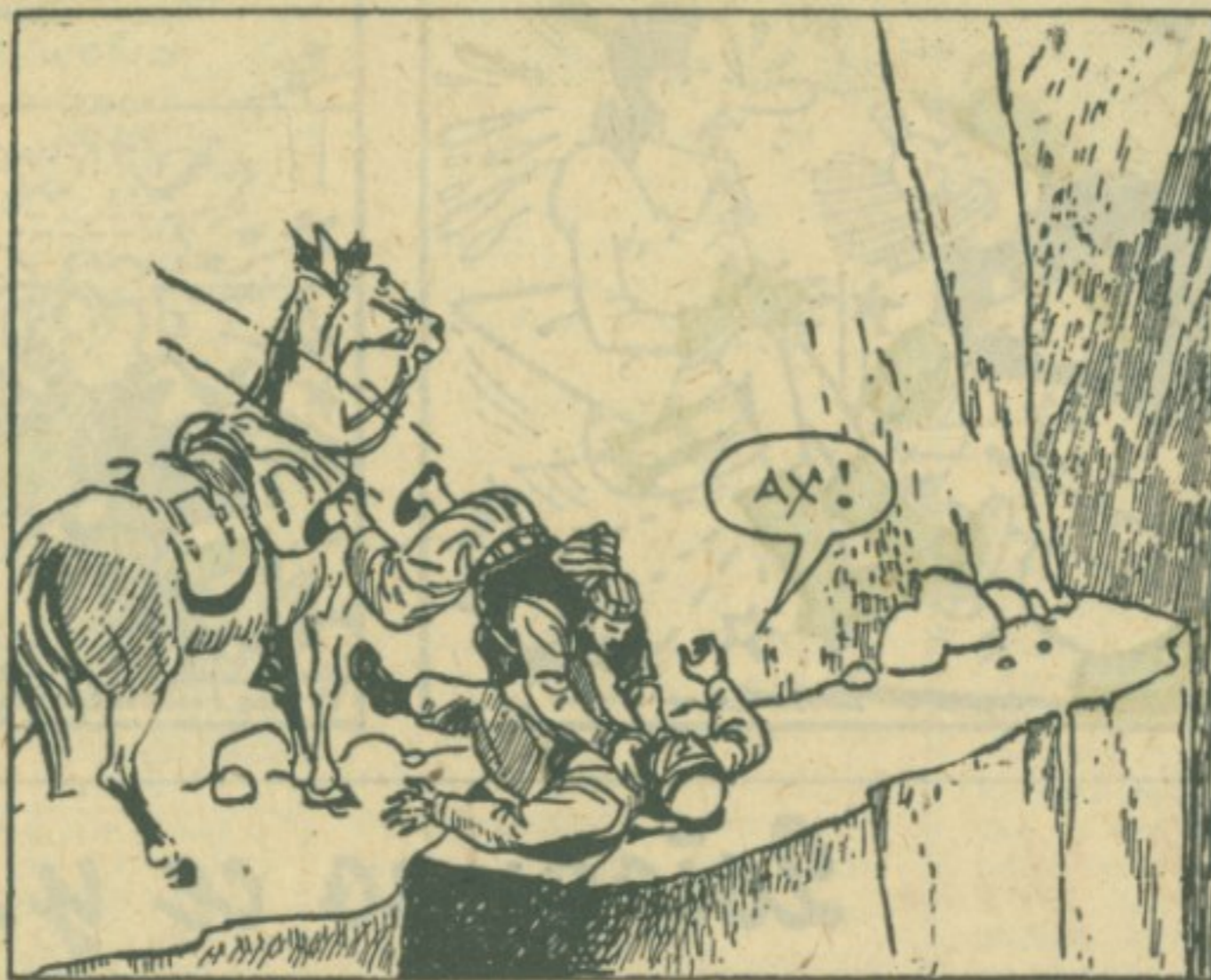
Трајанов пут је даље, изводно, ишао равним земљиштем изнад клисури, те му је траг изгубљен, највећим делом изнад данашњег пута. Испод села Костол (источно од Кладова) сачували су се, међутим, остаци Трајановог моста преко Дунава, који је саградио мајстор Аполонор из Дамаска (105), чувени архитект овог времена. Мост је изграђен да би олакшао Трајанов поход на Дакију (Румунију), а био је дуг око 1.200 метара, и представљао је ремек-дело античког грађевинарства.

И у римско, а потом и у рано византијско време десна обала Дунава била је утврђивана — кастелима и војним станицама, нарочито од данашњег Голупца до Неготина. Готово у свакој мањој удолини ђердапских теснаца, поред ушћа мањих речница или на издигнутим зарављеним платоима — налазе се остаци римских и византијских насеља, од којих се неки и данас истичу својим зидинама, а богати су и археолошким налазима.

Од ових насеља, по својим остацима, најзначајније су рушевине римске Талиате (код Доњег Милановца), у непосредној близини Дунава.

Једна посебна комисија проучава могућност да се и поред неминуоног пораста Дунава, која ће настати услед преграђивања реке огромном браном, спасе што већи број древних културно-историјских споменика. Међутим, и последњи трагови Трајановог ђердапског пута заувек ће нестати у великом и пространом дунавском језеру.

АЛИ БАБА И ЧЕТРАДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

ХАЈДУК ВЕЉКО

УРТА
И
ПИШЕ Ћ. ЛОБАЧЕВ

НЕ ЗНАЈУЊИ ШТА СЕ ДОГОДИЛО У ГОРИ, ШЕСТ ЗАОСТАЛИХ ЈАНИЧА-РА ШУРИЛИ СУ ДА СТИГНУ КОНВОЈ РОБИЊА.

БЕЖ' ТЕ ДЕВОЈКЕ, ДОК НЕ БУДЕ КАСНО! ПОКУШАЈУ ДА ИХ ЗАДРЖИМ...

ДОК СУ ОСЛОБОЂЕНЕ ДЕВОЈКЕ ГРАБИЛЕ УЗБРАО, ВЕЉКО ЈЕ НА ОКУЦИ ЗАКРЧИО ПУТ КОЛИМА И ЗАУЗЕО БУСИЈУ.

НИЈЕ ДУГО ПОТРАЈАЛО А ПОЈАВИШЕ СЕ КОЊАНИЦИ.

ДРЖ' ТУРЕ, ХАЈДУК ВЕЉКО ДЕЛИ!

ДРУГИМ ПИШТОЉЕМ ВЕЉКО ОБОРИ И СЛЕДЕЋЕГ НАПАДАЧА.

ДОХВАТИО ЈЕ ТРЕЋИ ПИШТОЉ... АЛИ НИЈЕ ПРИМЕТИО КАКО МУ СЕ СЛЕЂА ПРИКРАО ЈЕДАН ОД ГОНИЧА ВОЛОВА...

Сличнице са шаховских турнира

ШАХОВСКИ турнири одигравају се под различитим условима. Често се зато дешавају одступања од прихваћених правила која прописују да се такмичење одиграва у једном месту и по утврђеном редоследу. Неколико сличница о таквим турнирима показује колико шах може да буде интересантан и загонетан.

АЗБУЧНИ ТУРНИР

Национални шаховски центар у Лондону организовао је у јесен 1940. године оригинални шаховски турнир. Шахисти, који су желели да узму учешће на овом турниру, били су распоређени у групе по почетном слову презимена. У групи „С“ играла је Стивенсон — Менчик Вера, вишеструка првакиња света у шаху. Она је заузела прво место, претекавши све своје колеге шахисте са почетним словом „С“. Друго место заузео је Серцент, кога је у одлучној борби за прво место победила као црна Менчикова.

ПРАВИЛА ЊУЈОРШКОГ ТУРНИРА

Шаховски турнир који се играо у Њујорку 1927. године имао је правила која се знатно разликују од савремених. У њима су се налазиле и следеће одредбе:
— Поклонодавци, који пре 1. фебруара 1927. године уплате 50 долара, имају стален приступ на турнир и добијају књигу о турниру са кометарима Капабланке;

— Дани играња кола нису одређени, него се сваки пут пре почетка кола вуче његов број. Понуде ремија морају се претходно најавити судији. Играч чија је понуда одбијена, не сме у истој партији да је обнови.

Играчима турнира није одговарала одредба о извлачењу кола које се игра пред сам почетак партије, јер нису могли да се унапред припремају. Таква одредба би данас имала теже последице с обзиром да је правило да се велемајстори интензивно припремају уз помоћ секунданата пред турнирске или меч-партије.

РАТНИ ТУРНИР

И за време другог светског рата одвијао се шаховски живот у Москви, Лондону, Свердловску и неким другим градовима. У низу турнира које је у то време организовао клуб „Западни Лондон“ интересантан је онај са почетка 1944. године. На њему су учествовали велемајстор Тартаковер, који је у ратном периоду наступао под псеудонимом „потпоручник Картје“, припадник армије САД А. Симонсон — који је службовао у Лондону, првакиња света Вера Менчик-Стивенсон и још неколико енглеских мајстора. Прва два места су поделили Серцент и Симонсон испред потпоручника Картјеа.

НЕВИДЉИВИ ПАРТНЕРИ

Покушај да се шаховски турнир одигра путем телеграфа остварен је у Канади.

Имао је 12 учесника који су били из 12 различитих канадских градова и једни дру-

гима били непознати. То им је нарочито отежавало игру. Пошто нису имали испред се бе водича фигура супротне боје, могли су само да нагађају колико је јак њихов противник.

ВЕЛИКИ ЧИГОРИН

У Карловим Варима 1907. године играо је на турниру велемајстор Чигорин. Било је то свега неколико месеци пре његове смрти. Слободно време на турниру проводио је за шаховском таблом. За последње дане његовог живота карактеристична је партија с Нимцовићем. Завршна позиција је показивала очигледан добитак за Нимцовића. Бесциљно је било продужавати игру, али, Чигорин није предавао игру већ је утопио у дубоко размисљање. Кад је коначно положио оружје, Нимцовић му се обратио: „Дозво-

лите ми да вас нешто упитам. Зашто сте толико дуго мислили, када ништа није могло да се знаје?“ — „Ах, то сам ја наравно видео, — рекао је Чигорин, — али сам размисљао какав би ток партије био да

сам пре десет потеза дружичије играо“. Уколико се пламен његовог живота гасно — писао је велемајстор Шпилман — утолико је јачи био пламен његове љубави према шаху.

ВИДМАРОВА ЖЕЉ ЗА ШАХОМ

Живећи удаљен од светских шаховских центара др Милан Видмар жељно је очекивао прилику да одмери своје снаге са неким од матадора шаха. Пут бродом „Вестфалија“ на њујоршки турнир 1927. године пружио му је и идеалну прилику да одигра стотине партија са сапутницима Нимцовићем и Шпилманом. Љутио се кад је морао у одређено време да иде на ручак. Ни повратак с напорног турнира у Њујорку који

је трајао неколико недеља није утолио жељу за играњем шаха др Видмара. Приликом повратка нашао се у Паризу са старим сапутником Шпилманом. Према договору пошли су у разгледање града, — али само до шаховског клуба. Ту се др Видмар нашао са др Бернштајном и — меч је одмах почео. Шпилман је морао сам да настави разгледање града.

ЈОЦА МЕЂАВА

WALT DISNEY ЛУДИ КЕЛОВЕЈИ

МИНУТИ СУ ПРОЛАЗИЛИ И У ЧЕСТАРУ ЈЕ СВЕ БИЛО ТИХО. ОНДА СЕ ДЕЧАК УМОРНО ПОКРЕНУО ДРК ЈЕ ЖИВОТИЊА УКОЧЕНО ЛЕЖАЛА...

ПАС ЈЕ РАДОСНО СКОЧИО ДА ПОЗДРАВИ СВОГ МЛАДОГ ГОСПОДА...

ДОБРО... ДОБРО...

САД ЂЕМО ДА НАСТАВИМО ПОСАО, КУЦО!

ОСЛОБОДИВШИ СЕ КРВОЖЕДНОГ ЖДЕРАВЦА, БАКИ ЈЕ ПОНОВО ПОСТАВИО СТУПЦЕ...

МОРАМО ПОЧЕТИ СВЕ ИЗ ПОЧЕТКА, ЛОРДЕ...

САДА НАС НИШТА НЕКЕ ЗАУСТАВИТИ... НАДАМ СЕ!

ИЗ ДАНА У ДАН, ТОКОМ ЦИТАВЕ ЗИМЕ, БАКИ ЈЕ СКУПЉАО КРЗНА...

ОВАКО КРЗНО ЈЕ ПРВО КЛАСНО!

АКО ОВАКО НАСТАВИМО, ЛОРДЕ, ИМАЋЕМО ДОВОЉНО НОВЦА ДА ОТКУПИМО ДЕЗЕРО И СТВОРИМО АЗИЛ ЗА ДИВЛЕ ГУСКЕ! И ДУГ ЂЕМО ОДУЖИТИ!

ПРИКОВАН ЗА СТОЛИЦУ ЗБОГ ПОВРЕЂЕНЕ НОГЕ, КЕМ КЕЛОВЕЈ ЗАБРИЊУО СЛУША НОВОСТИ ШТО КРУЖЕ НАСЕЉЕМ...

КАКУ ДА КЕ СЕ НАШЕ БЕЛО ПРЕТВОРИТИ У ЛО-ВАЦКИ РАД...

А ШТА ЂЕ ДА ЛО-ВЕ?

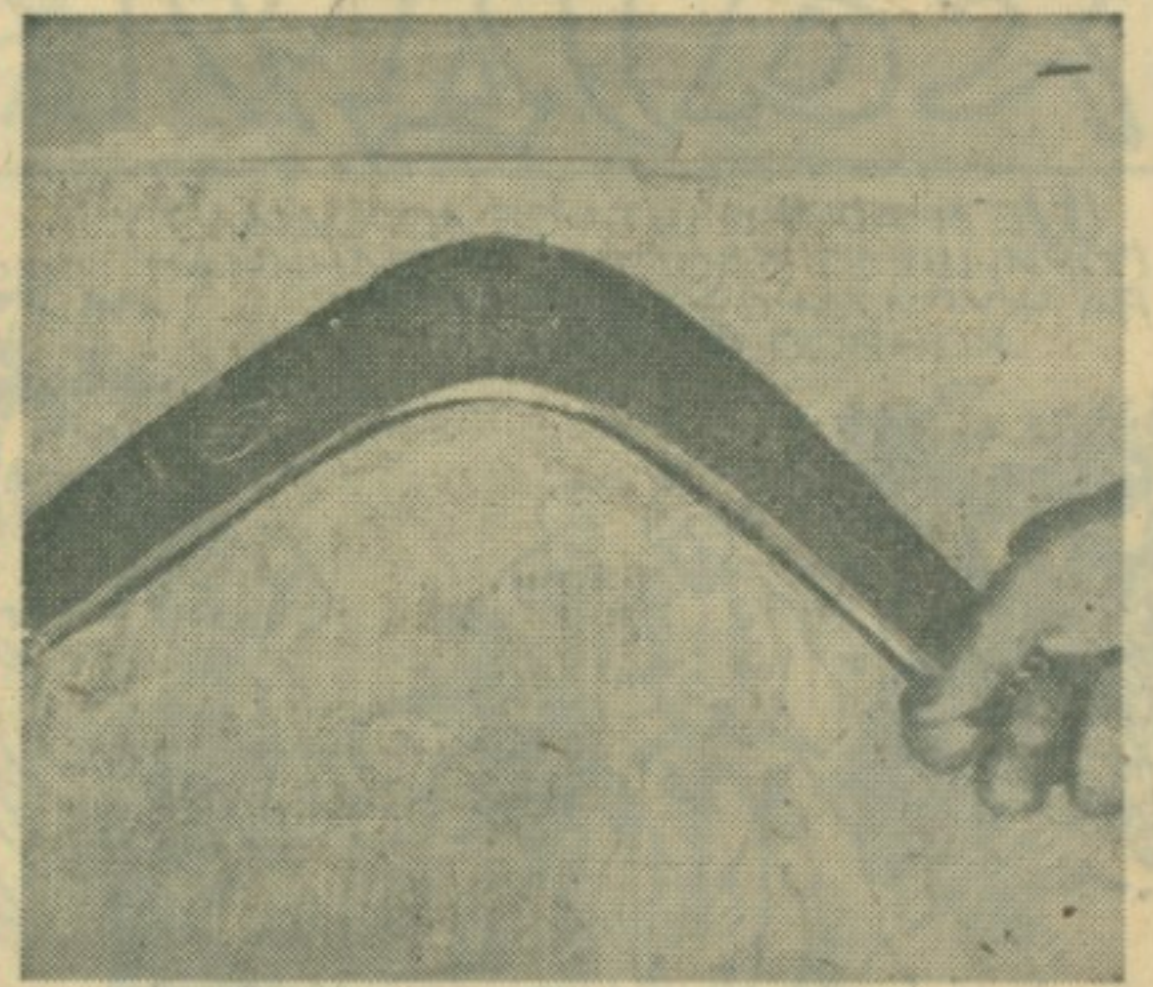
ВЕРУЈУ ДА ЂЕ СЕ ОБОГАТИТИ ОД ГУСКА КОЈЕ ПРЕЛЕГУ ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ...

ЛОВИЊЕ ГУСКЕ!

АХА!

НЕБЕ ИМАТИ ПРИЛИКУ ЗА ТО... КАД СЕ БАКИ ВРАТИ С КРЗНИМА!

НАСТАВИТЕ СЕ

КАКО ЈЕ ИЗМИШЉЕН БУМЕРАНГ

Енглески етнограф Блах Блаховски дуго већ проучава уметност домородаца Аустралије, њихове обичаје и легенде. Доносимо кратак извод из његове књиге о Аустралијанцима.

тикалном положају и бацати га испред себе под углом од 25 степени. Вртећи се таквом брзином да подсећа на бачени диск, бумеранг лети у почетку у вертикалној равни, затим се постепено окреће и долази у хоризонталну. Описавши круг чији је пречник око 50 метара, он се враћа. Бумеранг се може бацити и тако да опише осмицу. Ако хоћете да ухватите бумеранг кад се враћа (а то није нимало лако), треба га уловити међу дланове покретом који подсећа на вагли ударац дланом о длан.

Једном сам доспео у мали резерват домородаца недалеко од Сиднеја. Над вратима је стајао натпис: „Домородачки резерват Лаперуз“ и опомена „Страницама приступ забрањен“. Казна — 20 фунти“. Мене та опомена није погађала. Ја сам у то

време писао књигу о домородачкој уметности и мени је било дозвољено да посећујем резервате. Баш у Лаперузу упознао сам се с веома симпатичним домороцем Билом Симсом. Он је један од малобројних који уме да баца бумеранг; данас је та вештина готово заборављена. Симс често приказује своју вештину и бави се израдом дивних бумеранга за туристе. Али, ти бумеранзи нису за бацање, могу се употребити само као украс на зиду.

Бил Симс ми је показао како се држи бумеранг и како се он баца. Покушао сам да га подражавам. Домородачке девојке које су ишле за нама умирале су од смеха због моје неспретности. Када бих бацао бумеранг, оружје је летело не онако како би требало, већ било куд и било како.

Донео сам један прави бумеранг у Енглеску и током читаве године коју сам посветио раду на књизи о уметности аустралијских домородаца, учио сам да га правилно бацам. По мом рачуну утрошио сам на то укупно 30 часова. Сада ми се враћа онако како ја хоћу и ја га често хватам у ваздуху у лету. Јасније речено: полете ми из руку и враћа ми се у њих.

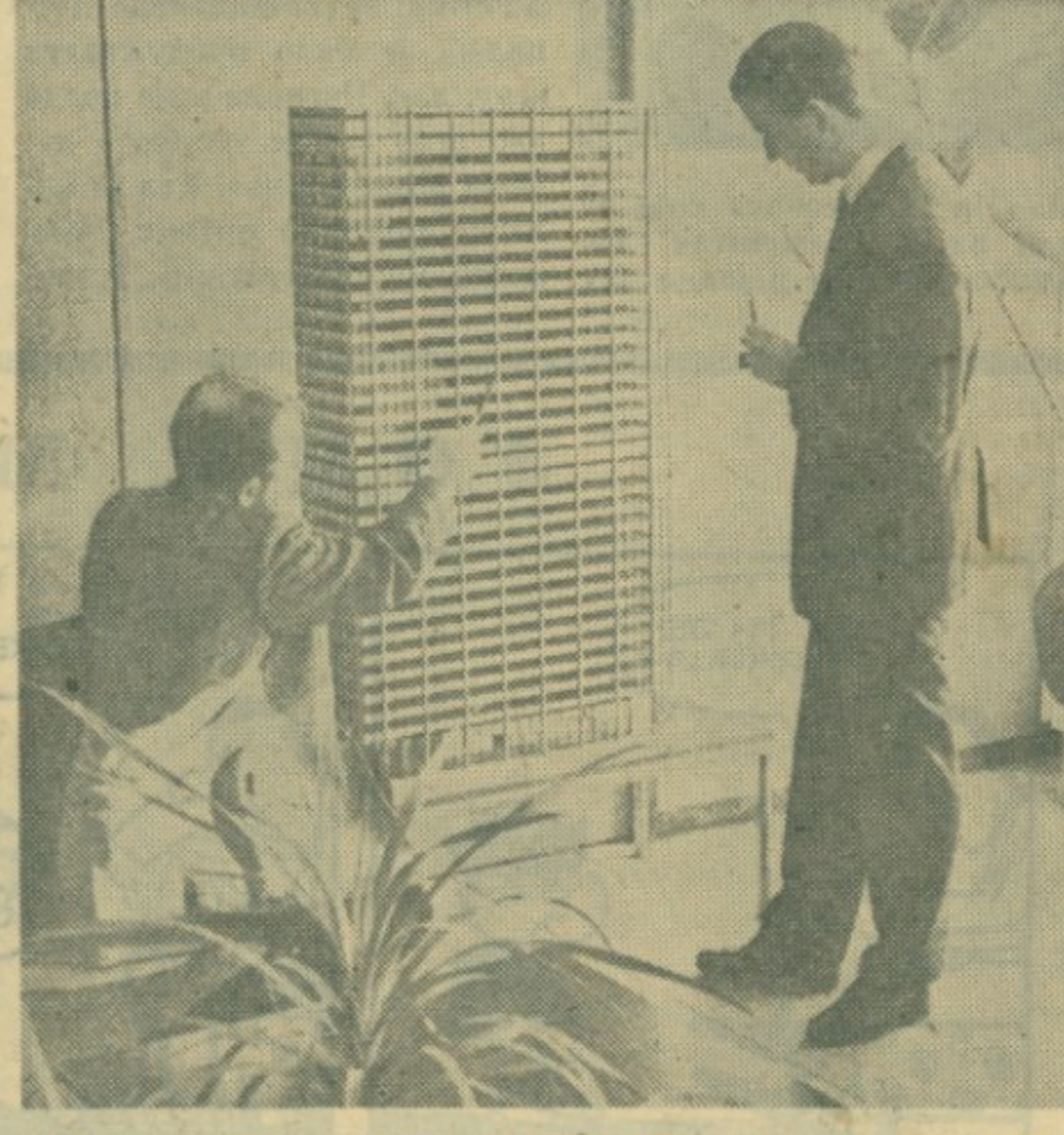
Бумеранг треба држати онако како је показано на фотографији. Само бацање подсећа на додавање у тенису или бацање копља. У тренутку бацања, бумеранг треба држати у вер-

КОЦКЕ ОД ДРВЕТА ВИШЕ НИ СУ У МОДИ. НОВЕ ИГРАЧКЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ ОМОГУЋАВАЈУ МНОГО ВИШЕ КОМБИНАЦИЈА, А СЕМ ТОГА НЕ МОГУ ЛАКО ДА СЕ СРУШЕ.

ГОДИНАМА су дрвене коцке биле омиљена играчка деце. Оне су омогућавале малишанима да развијају машту прављењем високих кула, кућа разних облика итд. Једини недостатак састојао се у томе што кула није смела да буде сувише висока да се не би срушила. Да би ове играчке учинио стабилнијима и на тај начин занимљивијим Оле Крикхристиансен, столар из Данске који је 1932. године за време познате економске кризе остао без посла, почео је да прави „елементе“ од др-

ове „елементе“ који им захваљујући лакој склапању пружају велике могућности при конструсању. Архитекте, инжењери, урбанисти користе их за прављење макета будућих градова, брана, школа и стамбених зграда. Употребљавају их и статистичари за прављење паноа којим су заменили исувише досадне графиконе.

„ЕЛЕМЕНТИ“ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ НАЈПРЕ НАМЕЊЕНИ ДЕЦИ УБРЗО СУ ДОБИЛИ СВОЈЕ МЕСТО И КОД АРХИТЕКТА И КОНСТРУКТОРА

ИГРАЧКЕ И КОНСТРУКТОРИ

вета који су с једне стране имали удубљења а с друге испупчења. На тај начин „елементи“ су чврсто налегали један на други и највише грађевине остајале су читаве. Потражиња за његовим играчкама бивала је из године у годину све већа тако да је он, радећи са дрветом, више није могао задовољити. Због тога је одлучио да почне да ради са пластичном материјом која је у то време постојала све познатија. Убрзо за децом и одраслима почели да се интересују за

ПАРИСКА ОПЕРА У ЦИФРАМА

грчки, ни Луј XIV, па чак ни Луј XV, он је победио и зграда је свечано отворена 5. јануара 1875. године.

Зграда Париске опере је дугачка 173, широка 125 а висока 82 метра, односно 13 метара је виша од куле Нотрдам, има 2531 врата, 7813 степеника и 8 лифтова.

Пре но што је уведена струја у Оперу 9.200 свећа осветљавало је унутрашњост зграде, мермер и раскошну позлаћу зидова и таваница. Данас је Опера може похвалити многобројним раскошним лустрерама од којих само један тежи 7 тона.

Сцена Париске опере сматра се највећом у Европи: ви-

МАРИЈА КАЛАС У УЛОЗИ ТΟΣКЕ У ИСТОИМЕНОЈ ОПЕРИ КОЈОМ ЈЕ ПАРИСКА ОПЕРА ОТВОРИЛА ОВОГОДИШЊУ СЕЗОНУ

ска је 60, широка 55, а „дубока“ 25 метара. Гвоздена за веза која одваја позорницу од сале тешка је 16 тона. Ни сала није тако мала — како су говорили непријатељи архитекте који ју је замислио — има 2300 седишта.

Париске опере на којем је победно 36-годишњи архитекта Шарл Гарније. И поред тога што су његови непријатељи говорили: „Сцена је сувише велика... сала је сувише мала... какав је то стил — ни-

мењале, селиле с једног места на друго у зависности од слушаја и жеља краљева. Три су страдале у пожару. За време владе Наполеона III (1808—1873) расписан је конкурс за нову, 13. зграду

КАЖУ да је париска опера стара три века, односно да је прва, од укупно 13 зграда колик их је било, основана 16. или 17. марта 1671. године за време владе Луја XIV (1643—1715). Отада сале су се

Тотем и табу

Шта значе ове две речи које често срећемо у путописима, фантастичним романима и авантуристичким причама? Реч „тотем“ потиче из индијанског језика. Код Индијанаца је „тотем“ ознака за извесну групу по крви сродних људи тзв. „тотем-групу“. Тотем већином приказује животињу која по веровању Индијанаца поседује натприродну моћ и способност. Тако она на пример може да се претвори и у људски облик да би помогла припадницима одређене „тотем-групе“ када им прети опасност. С друге стране ником се не препоручује да изазива гнев тотема или прекрши законе који су њиме утврђени. Тако је на пример забрањено јести животињу чије је обличје поприлично тотем. Јер, тотем-животиња је табу (неповредива).

Реч „табу“ потиче из маорског језика (Нови Зеланд). Оно што је „табу“ не сме да буде дотакнуто, не сме се ни повредити, ни јести. Само свештеник, врач или племенски поглавица сме да додирне предмет или живо биће које је табу!

Велике тотем-фигуре постављене на такозваним тотем-коцима виде се издалека. У сред индијанског села они су се тотему најчешће уздизали 10—15 метара у висину. Данас таква индијанска села постоје само још у резерватима а ту су све ређа.

Наши цртежи приказују тотеме каквих још и данас има код Индијанаца. Сваки тотем има моћ да заштити али исто тако и да казни.

Цртеж А: Јелт, гавран. Индијанци верују да им он дарује светло, ватру и воду. По потреби узима и људски облик.

Цртеж Б: Чак-Чак, орао. Његова снага је у мудрости.

Цртеж В: Хилунга, птица громовник. Она је владар над свим природним силама. Удар

њеног крила изазива гром, севање очију муњу.

Цртеж Г: Чет-Вотт, медвед, симбол снаге и племенитости.

Цртеж Д: Квел-Квел, сова. Она даје лекарима тајанствену способност да пронађу и лече болести.

Цртеж Ђ: Швах-Кух, жаба. Она се пре свега одликује великом будношћу. Ништа не може да јој промакне.

Цртеж Е: Ех-Халие, кит — оличење злих снага.

Цртеж Ж: овако изгледа тотем-колац. Он је изрезбарен од дрвета и обојен тамно. Индијанци сами праве боју од пепела сагорелих разнобојних шкољки и плетера. Овај пепео се меша са уљима која Индијанци цеде из неких биљака.

НАДМУДРИО ИХ...

Док је Ју Пеј путовао, на путу га је ухватио страшан пљусак. Покисли и он и мазга до голе коже. Вода, просто, лије са њих, а пут се раскаљао. Баре и поточићи на све стране. Мазга једва извлачи ноге из глиба.

се наједном стресе и хукну. Механиција га упита: — Да ниси болестан? — Нисам, али сам јако несрећан. Кад сам сјахао пред твојом механом нисам осетио да ми је испала кеса злата. Сад не могу да је тражим. Срећа

— Неће дуго, неће дуго, теши Ју Пеј и себе и мазгу.

Убрзо се пред њима указа дрвена кућа — механа. Ју Пеј потера брже мазгу. Кад стигаше до механе, он привеза мазгу под стрежу па онако кроз мокар уђе у задимљену механу. На огњишту је пуцкјетала ватра, а око седеди сељаци. Механиција му рече:

— Помакните се мало, пустите човека да се огреје и осуши.

— А зар не видиш да се са њега цеде вода; све ће нас поквасити, одговорише они.

— Остави их, рече Ју Пеј механицији и поче да шета механом.

Шетао је горе-доле, па

што пљушти киша, па је кесу сигурно блато покрило и нико је неће наћи. Кад престане киша, потражићу кесу са златом. Наједном се они око огњишта унуташе, па се убрзо један по један подигоше и одоше напоље. Док су они тражили кесу са златом, киша је лила као из кабла.

— Они се неће смирити док не пронађу твоје злато, рече механиција Ју Пеју, а овај се насмеја:

— Нека траже, али ништа неће наћи. Кесу нисам ни изгубио, ево је.

Ју Пеј показа злато, мирно седе поред огњишта и рече механицији да спреми добру вечеру те да заједно обедују.

КОЛЕГЕ

Један млади глумац, убеђен да је велики таленат и због тога уображен, најзад добије једну сасвим малу улогу у позоришту.

Гордо уђе у један ресторан у коме је седео познати француски глумац Пјер Брасер:

— Добар дан, драги колега, обрати се млади глумац Брасеру.

— Фино. Значи и ви сте филателиста — одговори му Брасер.

ОРАО ратни херој

ЗА ВРЕМЕ грађанског рата између Севера и Југа (1861—1865) један орао постао је ратни херој. У току четри године он се налазио са осталим војницима са Севера у првим борбеним редовима.

Кад је рат завршен ову птицу славила је цела нација: ма са се сакупљала свуда где се он појављивао, новине и часописи доносили су његове слике, било је чак и песама испеваних у његову част.

Ко је био Стари Абе, како су војници крстили орла? Године 1861. један ловац је нашао малог орла који је испаз из гнезда и однео га кући да се деца играју са њим. Орао се брзо припитомио и заједно с децом правило разне несташлуке. Када је избио рат, 1861. године, један пук пешадије боравио је извесно време у месту где је живео ловац. Војници су толико заволели орла да су га откупили од власника и повели са со-

бом да их забавља. Из почасте према тадашњем председнику Абрахаму Линколну они су птицу назвали Стари Абе. Војници су научили птицу

да држи један крај пуковске заставе у кљуну и рашири је док пролазе кроз неко насељено место. За њега је била направљена специјална мотка на којој је стајао и држао раширену заставу.

Стари Абе је учествовао у 17 великих окршаја. Два пута је лакше рањен. Када је ватра постајала најжешћа, орао је ширио своја огромна крила као да је намерно тиме хтео да пркоси непријатељу. Генерал Прајс, један од запovedника са Југа, рекао је једном приликом да би радије заробио орла него цео пук коме овај припада.

Када се рат завршио орао је остао у држави Висконсин и био проглашен за њеног по-

часног грађанина. Тамо је живео још пуних 17 година не престајући да привлачи велики број посетилаца који су долазили не само из Америке већ и са свих других континента да га виде.

Кад је отворена светска изложба у Филадельфији 1876. године главна атракција изложбе био је Стари Абе. Свакодневно су се масе света тишкале око простора у коме се достојанствено шетао стари орао. Са своје стране он је сва та дивљеша примао као нешто нормално.

Све до своје смрти орао је уживао највеће државне почасти. Када је угуинуо 1881. године био је испуњен и чуван у Капитолу. Године 1904. зграда је изгорела и у њој стари орао. Као и многи други хероји из овог рата тако је и Стари Абе полако пао у забрав.

МАРК Шагал рођен у Витебску (Русија) почео је да се бави сликарством од своје двадесете године. Прво његово успело дело било је „Мрт вац“ (1908) а већ после две године он је запажен у Петрограду. Ту добија стипендију и одлази у Париз.

Имао је студио близу Мон парнаса у суседству Хаима Сутина и Модиланија. Његови савременици били су још Матис, Брак, Леже, Пикасо. Од ове генерације живи су још само Пикасо и Шагал. Они су париској школи дали полета, сваки на свој начин. Без Шагала модерна уметност била би хладна, он је с правом назван „шампион срца“. Први га је у Паризу запазио и одушевио се његовим платнима песник Гијом Аполинер. Шагал је доживео све „изме“ (реализам, кубизам, надреализам) али је остао свој и данас је један од најоригиналнијих модерних европских сликара.

Од своје шездесете године почео је да ради на стаклу: прозоре на катедрали у Мецу и Медицински центар синагоге у Јерусалиму, затим у палати Уједињених нација и плафон у Париској опери. За овај рад који му је поверио књижевник Марло, министар за културу, Шагал није хтео да прими никакву награду. Одликован је легијом части.

Илустровао је Гогољеве „Мртве душе“ и Лафонтенове басне.

Кад су Немци окупирали Један део Француске, пресељено се у Марсеј, а одатле је 1941. године емигрирао у Њујорк, где је провео до краја рата. Од 1950. године живи у малом алпском месту Вансу.

Многи његови познатији радови налазе се по свим музејима на свету. Тако је једна од првих слика (из 1911) „Рано дело“ својина музеја за модерну уметност у Њујорку. За време рата Шагал је тамо израдио (1943) чувену слику „Жуто распеће“ на којој је представљена трагедија Јевреја. Уопште он је највише радио фантастичне композиције из живота Јевреја (и сам је јеврејског порекла) као и из живота руских сељака.

ШАГАЛ У СВОМ АТЕЉЕЈУ

ПОЛА СТОЛЕЋА СЛИКАРСКОГ РАДА

ДОМАЋА ЗМИЈА

НЕДАВНО се у њујоршком метроу збио необичан случај. Испод капута једног путника измилела је једна боа-констриктор. Настала је паника. Композиција је застављена, дошла је полиција. Укратко, због нарушавања реда љубитељ змија био је ухапшен.

Међутим, у читавој овој причи нема ничег чудног. Држање становника цунгли и прерија постало је у последње време нека врста „хобија“ многих Американаца. Желећи да изгледају што савременији и да не заостану за својим доконим познаницима, они су почели да у своје станове насељавају пуме, леопарде, крокодиле, змије.

Сматра се да данас у Њујорку има око 2.000 змија. Њихов број стално расте, а истим темпом повећава се и број чланова њујоршког удружења љубитеља гмизаваца. Удружење има данас 300 чланова и сви они тврде да су змије идеалне домаће животиње.

За држање змија није потребно нарочито одобрење као за, на пример, крокодиле чија је „нарав“ мање прилагодљива. Дале, змија не захтева неко нарочито старање: може се оставити сама у кући и две седмице па да јој се ништа не догоди. Ипак, многи љубитељи ових гмизаваца не могу да се

надуго раставе од својих љубимаца и воде их свуда са собом, чак и у иностранство. Тако је боа-констриктор по имену Вили из Гринич-Вилица неколико пута прелазила Атлантски океан са својим господарем у Европу. Змије су, кажу, и одлични чувари кућа. Сопственик једне куће у Менхетну открио је, вративши се једном из града, да су у његов стан упали лопови али да су побегли у паничном страху када су угледали његовог — питона.

Домаће змије бирају најтоплија места у кући и најрадије проводе ноћ у — постељи својих господара. Тако живи на пример, змија Чико дугачка 28 сантиметара.

Хвалећи своје питомце, љубитељи змија нарочито истичу то да ове животиње ретко „траже“ да једу. Али, и поред тога змије није лако хранити. Белоушке једу паукове и црве, а веће змије — као што је боа — мишове, пацове, заморчиће. А набавити те „намирнице“ није баш лако. Али, као што је познато, потражња рађа понуду. Шеф одсека за гмизавце у зоолошком врту у Бронксу (један њујоршки квартал) Стив Спенук брзо је организовао продају смирнутих пацова и мишева. Јер, бизнис је бизнис!

ДА РУНО БУДЕ БОЉЕ И ЛЕПШЕ...

ЈЕДАН институт за сточарство у Енглеској вршио је низ огледа са исхраном оваца како би утврдио утицај исхране на количину и квалитет вуне.

Када је редовном оброку оваца додавана минерална храна није примећена нека промена. Међутим, кад су хранили додавани минерали и витамини 4 до 6 недеља пред јагњење, повећала се млечност код оваца а и јагањци су били напреднији.

Уз то је овцама поткожно убризган хормон хексоестрол. Енглески научници су утврдили да он повољно делује на повећање тежине оваца и да смањује трошкове исхране, док је квалитет меса био без видљивих промена, ма да је овај хормон изазвао веће стварање масног ткива али не нарочито јаку на једном месту.

У Аустралији су одгајивачи почели да дају овцама оброке који су садржавали жито, луцерку, ланене погаче и месно брашно. Овце су добиле у тежини, кожа им је одебљала и истовремено је вуна постала фињина, док је један део нити, који је услед раније слабе исхране био закржљао, регенерисан. Тако је количина вуне повећана а и каквоћа побољшана.

ШЕКСПИР НА ТОЧКОВИМА

Глумци британског Шекспировог ансамбла одлучили су да театар приближе народу: ускоро они ће почети да дају Лондонцима представе на точковима. Ова модерна верзија „дугуљних“ позоришта средњег века послужила се великим приликама које су опремљене свим светлосним и сценским ефектима, и носиле име „Позориште на вртешки“.

У „Позоришту на вртешки“ моћи ће лучки радници, возачи аутобуса и уопште породице које станују у предграђу, поред Шекспирових драма да виде и дела грчких класика а исто тако и мелодраме, водвиљски хумор, па чак и мафионичарске трикове.

И ТО ЈЕ СПОРТ

Један од најновијих спортова Америке, који је већ пренет и у Европу, јесте вожење на некој врсти велике „ролше“. У ствари на једну дебљу даску причврсте се точкови, два пара, најчешће од котураљки, а онда се том направом вози. При том се изводе разне вештине балансирањем тела. Неки су се већ толико извештали да се низ падине спуштају као највештији скијаши. Наравно, није лако балансирати када обе ноге стоје на справи која се креће великом брзином. И још нешто, последице пада нису баш наивне.

Фантастична
ПРИЧА

Реј Бредбери

(7)

У СРЕБРНАСТОЈ МАГЛИ

Његови људи претрчавали су, падали и поново претрчавали, чучали у сенци, хватали ваздух зато што је атмосфера била ретка поготову кад се трчи. Требао им је по пет минута да седе тешко дишући, пред очима су им се појављивале црне искре, жмиркали, гутали редак ваздух којег никако није било довољно. Онда су опет устајали, узимали пушке и тешко се пробијали кроз врећ летњи дан.

Спендер је лежао на једном месту одговарајући ретко на ватру.

— Просућу му тај проклети мозак по камењу! — чуо се Паркхил који је потрчао навише.

Капетан је нанишанио на Сема Паркхила. И, спустио руку у којој је био пиштољ.

— Шта сте то намеравали? — упита он гледајући своју одједном онемоћалу руку и револвер у њој.

Замало није пуцао у леђа Паркхила.

— Боже, шта је то са мном? Видео је како Паркхил завршава претрчавање и пада наштави заклон.

Око Спендера полако се стезао жив ланац људи. Он је лежао на једној узвишици између два велика камена уморно грчећи уста услед недостатка кисеоника. Под пазухом са обе стране имао је велике тамне мрље. Капетан је гледао каменове. Између њих постојало је растојање од око десет сантиметара и у њему капетан је угледао ничим незаштићене Спендерове груди.

— Хеј ти — повикао је Паркхил — код мене је метак намењен за тебе.

Капетан Вилдер је чекао: „Хајде, Спендер, крени — мислио је он. Одлази као што си замислио. За неколико минута биће касно. Иди, а онда се поново појави. Но, шта је, ти си сам причао, одлази у подземни заклон који си, по твојим речима нашао, сакриј се тамо и живи месец,

тридесет секунди. Тридесет секунди. Чуо се сваки откуцај сата на његовој руци. Капетан је пратио казаљку. Његови људи трком су се пробијали напред. Спендер се није ни померио с места. Часовник је

како се обојило камење под Спендером. — Волео бих да знам зашто је чекао. Зашто није отишао већ је чекао да буде убијен?

— Ко зна? — јавио се један глас. Спендер је лежао непомично, једна рука стезала је пиштољ, а друга сребрну кутију која се блистала на сунцу.

„Можда је све то због мене — размишљао је капетан. Зато што сам одбио да му се придружим. Можда се стварно Спендерова рука не би дигла на мене? Можда се ја по нечему издвајам од њих? Можда је у томе ствар? Или постоји и другачији одговор“.

Али, другог објашњења није било. Капетан је чућуо поред беживотног тела.

„Морам се показати достојним њега, мислио је. Сада не могу да га издам. Ако је он увидео да сам ја у нечему сличан њему и зато није могао да ме убије, онда се велика одговорност свалила на мене. У крајњој линији тако и јесте. Ја сам као и Спендер само — ја размишљавам пре него што пуцам. Ја заправо и не пуцам, не убијам. Ја усмеравам људе. Он зато није могао да ме убије, зато што је у мени

годину, много година, читај своје необичне књиге, купај се у дворским базенима. Хајде човече, хајде док не буде касно.

Спендер се није ни помакао.

„Шта ли је то са њим? — питао се капетан.

Узео је свој пиштољ. Посматрао је како његови људи претрчавају од заклона до заклона. Бацно је поглед на куле малог чистог марсовског насеља које су се као шаховске фигуре урезале у небо. Прешао је погледом на каменове и растојање међу њима које је откривало Спендерове груди.

Паркхил је журнуо напред режећи од љутине и беса.

— Не, Паркхил — изговорио је капетан. Не могу дозволити да то учините ви. Иди неко сличан. Не, само не они. Ја ћу сам.

Подигао је пиштољ и нанишанио.

— Хоћу ли после тога имати чисту савест? — запитало се капетан. Поступам ли како треба? Шта то узимам на себе? Да, тачно. Ја знам шта радим, знам разлоге и узроке и све је у реду, зато што сам убијен да то треба ја да урадим. Искрено се надам да ћу се показати дорастао ситуацији.

Главом је дао знак Спендеру.

— Одлази! — рекао је шапато који нико осим њега није чуо. Дајем ти још

откуцавао врло дуго и врло јако право у ухо капетану.

— Одлази, Спендер, одлази брже! Пиштољ је био уперен у мету. Капетан је дубоко уздахнуо.

Тридесет секунди је прошло.

— Спендер — зовнуо је капетан.

Повукао је ороз.

Подигао се мали облак од камене прашине. То је све што се десило. Пуцањ је замро.

Капетан је устао и довикнуо својим људима.

— Он је мртав...

Нису поверовали. Са места где су се они налазили није се видео отвор међу каменовима. Они су само видели да је капетан сам потрчао узбрдо и закључили да је или врло храбар или луд.

Прошло је неколико минута пре него што су пошли за њим.

Скупнили су се око тела и неко је упитао:

— Је ли у грудима?

Капетан је гледао у земљу.

— У грудима — рекао је он. Приметио је

видео самога себе у нешто друкчијим околностима“.

Осећао је како га сунце пече по врату. Чуо је свој глас. — Али зашто није дошао да поразговарамо пре него што је било кога убио, ми бисмо нешто смислили.

— Шта би смислили? — прогунђао је Паркхил. — Шта ми уопште имамо са таквима као што је он заједничко.

Равница, стене, плаво небо — све је зрачило жегом од које је звонило у ушима.

— Можда сте ви у праву. Ми никада не бисмо могли да идемо руку под руку. Ја и Спендер још и којекато, али ви и он — никада. За њега је боље што се овако свршило.

Предлог да се Спендер сахрани у празном саркофагу потекао је од капетана. Саркофаг се налазио на древном марсовском гробљу које су космонаути открили.

И Спендера су, руку сложених на грудима, спустили у сребрни сандук где су оставили свеће и вина стара на десетине хиљада година. Сви су стајали крај дрвене гробнице.

— Чини ми се да неће бити лоше ако се с времена на време сетите Спендера — завршио је капетан.

Изашли су из гробнице и чврсто затворили мермерна врата.

Следећег дана Паркхил је решио да се вежба у гађању у једном од мртвих градова: пуцао је у кристалне прозоре и обарао врхове са кровова витких кула. Капетан га је ухватио и разбио му зубе.

K P A J

Crvena Zvezda

КРАГУЈЕВАЦ
ОСНОВАНО 1897

ГЕРИЛЦИ НА ПАЦИФИКУ

ПУКОВНИК Вендел Фертиг био је висок човек, атлетски грађевин. Оног јутра кад је започео рат с Јапанцима од његове јединице у току дана остао је само један поморски официр-механичар Орфе, који није имао ни брода ни посаду и капетан Чарлс Хеу. Остали или су изгинули или су се растурили. Не мирећи се с поразом кренули су у дунглу.

Три човека су обазриво кочрачали. Испитивали су сваки жбун. Одсечени од армије генерала Шарпа, покушали су да дођу до ње обилазећи јапанске колоне које су се кретале друмовима.

Ходали су као аутомати већ недељу дана кроз пушта села, напуштена поља, поплаћене градове. Стигли су до села у чијој се близини налазио главни стан генерала Шарпа. Фертиг узне догледа. Чекало их је грдно разочарање. Угледали су колону Филипинаца у расулу. Сваки од њих држао је у руци јапанску заставицу.

Седмог децембра 1941. године, без објаве рата, Јапанци су бомбардовали Перл Харбур. Рат на Пацифику је отпочео. Пукотник Вендел Фертиг, који је као рударски инжењер дуго живео на Филипинима и одлично познавао вулканска острва која сачињавају овај архипелаг организовао је герилу на острву Минданао од 1942 — 45 године.

— Ништа није страшније од капитулације, Чарлс — јави се Фертиг.

— Хтео бих да знам шта ћемо сад? — одговори Хеу.

— Све, осим да се предамо — рече одлучно Фертиг.

Неколико следећих дана, три Американца трудила су се да сазнају што више о судбини америчких снага.

Наставила се њихова одисеја кроз дунглу.

Четвртог јула Јапанци су организовали поворку америчких заробљеника на чијем се челу налазио сам генерал Форт. Били су везани,

боси и гологлави на страшном сунцу. Многи су падали од исцрпљености и врућине. Тада су их ударили бајонетима. Они амерички војници који се нису предали посматрали су ову поворку скривени у жбуњу и већина је тада одлучила да се бори против Јапанца.

— Од данас наша организација ће се звати Оружане снаге Сједињених Америчких Држава на Филипинима, рекао је Фертиг окупљеним војницима.

Фертиг је уз помоћ Хеуа организовао 500 људи. Прво је хтео све да дозна о војној ситуацији на острву. Послао је неколико герилаца у извиђање. После кратког времена стигло му невероватне вести. Град Мисамис био је практично слободан. Извиђачи су чак донели и оружје које су тамо нашли. Фертиг се одмах упутио тамо намеравајући да се утврди у том подручју.

Маса у шареној одећи на тргу Мисамис дочекала је Фертига одушевљено. Мисли су да је то генерал који је дошао из Аустралије. Читаву област била је неоштећена. Радио је чак и телеграф. Ту су се још налазили камиони које су оставили Американци.

Фертиг је одмах затим пошао у обилазак околине да би видео какве могућности може да пружи ова област и да би њега видео што више људи. Хеу је за то време на брзу руку правило ратни инвентар оружја и људства.

Усред овог посла Фертиг је добио телеграм од једног герилца: „Непријатељски брод покушао да се искрца у Мисамис, али су га наше трупе одбиле“. Јапанци су, значи, већ знали за постојање герилца у провинцији Мисамис.

Фертиг и његов главни штаб трудили су се да скупе што више људи. Мање групе добиле су налог у коме се од њих тражи да се ставе у службу гериле. Многи Филипинци одазвали су се на Фертигов позив, иако је то представљало велики ризик за њихове породице.

Од тог тренутка групе герилаца узнемиривале су стално Јапанце. Отворене борбе није било. Герилци су изненада нападали и повлачили се не чекајући противнапад. Ослањали су се на информације добијене од народа. Јапанци ништа нису могли да ураде, а да за то Фертиг није дознао.

Али, није све ишло лако. После много лутања и проверавања, амерички Главни штаб узео је најзад озбиљно Фертигову акцију. У фебруару 1943. године Фертигу су дата упутства с којом мора да буде у вези. Недељу дана доцније Фертиг је добио поруку од Макадтура који га је званично наименовао за команданта војне области Минданао.

Последња упутства су била следећа: успоставити радиовезу са Аустралијом и контролне станице дуж читаве обале и забележити свако кретање јапанских бродова. Не убијати непријатеља у великом броју да се не би привукла пажња Јапанаца који би врло брзо очистили читаву ову област.

Неколико дана доцније сазнао је Фертиг да Јапанци припремају напад на његово упориште. На ову вест герилци су се повукли у брда. Јапанци су се искрцали на више места на острву, потпуног авијацијом која је непрекидно бомбардовала градове и села.

Јапанци нису могли да виде непријатеља. Образовали су мање групе а то је герилцима одговарало. На крају треће седмице, кад се Јапан-

цима досадило да патролирају, повукли су се и начинили логоре дуж обалских градова. После тога герилци су почели мање-више нормално да живе. Али, поставило се питање снабдевања: Јапанци су господарили морем а на Филипинима је риба главна храна.

Фертиг је нестрпљиво чекао подморницу „Нарвал“ која је пребаила америчке породице у САД, а сада је требало да донесе оружје и храну. Подморница је најзад стигла. Чланови посаде и Фертигови Филипинци почели су брзо да истоварују: сандуке с мечама, митраљезе, карабине, чоколаду, шунку, сир, новине, књиге и друго.

Јапанци су решили да организују систематско уништење Фертигове гериле. Јапанских војника било је свуда. Искрцало их се око 70.000. Герилци су се бранили како су знали и умели, али је непријатељ био многобројнији. Јапанци који су се искрцали били су свирепи: убијали су не само људе већ и жене и децу да би застрашили цивилно становништво. Осим тога они су систематски бомбардовали острво тако да је Фертиг морао више пута да мења место боравка. Подморница није могла да приђе Порт Ламону јер су се ту искрцали Јапанци. Према томе месецима није могло доћи до снабдевања. Једнога дана стражар је видео америчке бомбардере. Фертиг је био оптимиста: ако су били у стању да нападну острво, могу исто тако падобраном да им баце животне намирнице и ратни материјал — мислио је он. Када му је остало хране за свега 4 дана, дознао је да је један амерички авион бомбардовао Данао.

Онда се једног јутра зачуло брујање. Сви су клицали од радости. Било је толико авиона да се нису могли избројати. Неколико дана Американци су бомбардовали јапанске положаје које им је Фертиг назначио.

За време повлачења, Јапанци су изгубили велики део својих снага у борби са герилцима. Готово читав Минданао био је ослобођен. Онда је Фертиг добио наређење да преда команду Шестој армији која се искрцала. Макадтур се вратио. За њега је долазак на острво представљао прави тријумф, док Фертиг за своје заслуге није добио готово никакво признање.

Ипак он је доживео велико признање кад је дванаест година доцније ишао службено на Филипине: свуда је био дочекан као национални херој. Бивши герилци пратили су га по читавом острву а свако и најмање место приредило му је свечан дочек.

Јесте
ли већ
чули

га...

... према изјави совјетског геофизичара Бориса Гусева, Северни пол се пре 500 милиона година налазио у об-

ласти Маршалских острва (у Тихом океану), а пре 200 милиона година у Охотском мору близу Камчатке.

... римски новац који потиче из доба цара

Калигуле пронађен је недавно на Сицилији.

... парада којој је присуствовала цела пета регимента организованана је у част одласка у пензију Енглеза Теди Муреја који је непрекидно 44 године служио три пута дневно чак петој регименти краљевске гарде.

... педагози тврде да су у кући за децу од једне до пет година најопасније просторије: ку-

хиња на коју отпала 35% повреда, спаваћа соба 27% и купатило 15%.

... пантограф је апарат који омогућава да се механички црта повећавањем или смањњем димензије модела.

Да се наљутила...

Да је сењора Даниела Моско одмах позвала сопственика пансона Силвана Веронезе и љутито протростовала он би се са жаљењем извињивао што гошћа замало није са приличном прогутала и каменчић. Ствар би се свршила тиме што би јело, а с њиме и каменчић били бачени у

помије. Али она није тако поступила. Округли каменчић који је осетила под зубима једући ризото згостовљен са остригама однела је златару у Сотомарину и он је утврдио да је Даниела Моско пало у део — скупоцено зрно бисера.

СЕТИО СЕ...

У општини града Ковентрија, у „одељењу за нестала лица“ појавио се постарији човек са захтевом да му пронађу жену. Отишла је од њега три дана после венчања.

— Кад сте се венчали?

— питао је чиновник.

— Пре равно двадесет и пет година.

— Разумем. Хтели бисте сад да се разведете.

— Не, никако — одговори човек. — Било би лепо да је пронађете да бисмо заједно прославили сребрену свадбу.

НИЈЕДНА материја нема тако широку примену као стакло. Оно може да буде ломно као љуска јајета али и тако уобличено да је јако као челик, лакше од плуте, тврђе од рубина, теже од гвозђа, мекше од најмекше вате.

Стакло се налази у ракетним главама и свемирским сондама; стакло штити од атомских зракова и киселина. Стакло се излива у леђе, може послужити као изолатор од електричне струје, хладноће и врућине, може рендгенске зраке да пропушта или блокира. Од влакнастог стакла праве се завесе, делови бродова и грађевина, штофови и одећа за гњурице. Ипак, стручњацима који истражују могућности за коришћење стакла то као да није доста. Они желе да пронађу стакло које се лако топи, које се обрађује на стругу, савитљиво је као хартија, а не лопи се и тврдо је као челик.

Стакло представља већ сто година добро цивилизације. Не постоје никакви подаци ко га је пронашао, где и када је настало. Прве творевине од стакла, мале фигуре, нађене у рушевинама градова Месопотамије старе су око 9.000 година. Из гробова фараона извађени су украсни предмети и мале вазе које су пре 6.000 година биле скупоценије него злато. У Египту

су се у то време већ производиле стаклене бочице за парфем које су феничански трговци доносили у стари Рим. Овде у центру трговине Средоземља не само да је подражавана уметност Египта на него се она толико развила да су од стакла већ прављена и прозорска окна.

Почетком наше ере у Путеполију, најстаријој ливници стакла у Италији руке познатог мајстора, су успеле да из пећи за топљење добију чисто и прозирно стакло захваљујући стакларској дуваљци која је пронађена у Александрији.

Стакларски занат пренели су преко Алпа римски трговци — ту су настале рајнскогалске ливнице које су са својим скупим и јединственим мрежастим стаклима створиле мајсторска дела. И до данас је остала тајна како су мајстори у стаклу изрезали дивне геометријске фигуре и орнаменте. У пламену сеобе народа пропало је све што је људски дух створио.

У средњем веку главни про извођачи стакла били су Венецијанци. Они су у томе по-

ЧУДЕСНО СТАКЛО

РАСКОШНА ЧИНИЈА КОЈУ ЈЕ НАЧИНИО АУСТРИЈСКИ СТАКЛАРСКИ МАЈСТОР ЛОБМЕЈЕР

стигли такво савршенство да је блиставо венецијанско стакло стекло светску славу.

Превласт Венеције изборила је стакло које су измеле вредне руке стаклара у Суде тима. Јер, стакло је одувек захтевало марљивост: оно изискује хиљаде проба и опита. Велики комплексни шума су посечени за ложење стаклара. И у Аустрији су се још у средњем веку пушиле прве трпионице. Венецијанац по имену Онофрио де Биондо ливнио је стакло 1428. у својој топилници у шумском подручју у околини Беча које се још и данас према његовој домовини назива Венецијанско поље. Кажу да је овај „човечуљак“ из Венеције дувањем стварао тако дивна стакла да је утро пут даљем развоју стакларске уметности у Бечу. Током векова увек је у Бечу било досељеника из Чешке, Немачке и Венеције који су доносили нова искуства.

У Халу код Инсбрука почео је 1534. године Волфганг Фитл из Аугзбурга да производи племенито стакло. Он је помоћу дијаманта правило танане цртеже који су стаклу давали орнаментални украс. У шумском крају Штајерске гореле су ватре у топилницама стакла још у 16. веку. У Крамсаху код Ратенберга први пут је топљен песак на пламену око 1628. године.

WALT
DISNEY

МИВИ

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

